

Vrije Universiteit Brussel

Man bijt vrouw: een kwalitatief onderzoek naar grensoverschrijdend gedrag binnen intieme relaties.

Soort: Eindwerk in de Psychologie

Student: Sara Garrebeek

Promotor: Prof. Dr. T. Klai

Opdrachtgever: vzw Sensoa

Academiejaar 2006-2007

WETENSCHAPSwinkel
Brussel

Man bijt Vrouw. Een kwalitatief onderzoek naar grensoverschrijdend gedrag binnen intieme relaties.

Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van licentiaat in de Klinische Psychologie door

Garrebeek Sara

Academiejaar 2006-2007

Promotor: Prof. Dr. T. Klai

Aantal woorden: 16967

VOORWOORD

"Amerikaans onderzoek wijst uit dat vrouwen in even grote mate grensoverschrijdend gedrag naar hun partner stellen dan omgekeerd", was één van de eerste zinnen die ik hoorde toen ik vorig academiejaar bij Sensoa rond een vergadertafel zat, op zoek naar een interessant onderzoeksonderwerp. Ik was meteen verkocht.

De lange zoektocht naar relevante literatuur, het moeizame verloop van de respondentenwerving, het uittypen van de interviews, de grondige analyse van de tekstuele data, het gieten van al het materiaal in een wetenschappelijke tekst... het was allemaal even boeiend als stresserend. Daarom mijn welgemeende dank aan al diegenen die (al dan niet indirect) hun steentje hebben bijgedragen tot het volbrengen van deze these:

Prof. Dr. Klai voor het blijvend geloof in mij en mijn onderzoek, haar kwaliteitsvolle begeleiding en kennisoverdracht,

Sensoa voor de kans dit onderwerp te kunnen onderzoeken,

Katrien Vermeire voor de onmisbare feedback over de data-analyse,

Ils De Bal van de wetenschapswinkel voor de praktische hulp,

Alle respondenten die me een kijkje in hun leven hebben gegeven,

Mama en papa, omdat ik zo lang heb mogen studeren, en in het bijzonder mama, voor de bemoedigende telefoontjes en logistieke ondersteuning,

Mijn vriend Kris, voor het delen van mijn enthousiasme en zorgen, voor zijn vertrouwen, geduld en eindeloze motivatie,

Vrienden en familie voor hun luisterend oor, steun en interesse,

En alle anderen die op één of andere manier gecontribueerd hebben aan dit werk.

Ik draag deze thesis op aan oma en opa, beiden overleden in de loop van dit onderzoek, maar van onschatbare waarde in de ontwikkeling tot wie ik nu ben.

Sara

6 augustus 2007

SAMENVATTING

De algemene bevolking heeft een weinig representatief beeld van grensoverschrijdend gedrag binnen intieme relaties. Dit komt omdat verscheidene vormen van partnergeweld bestaan. Dit onderzoek focust zich op common couple violence. Deze geweldsvorm heeft in hoofdzaak betrekking op milde uitingen van grensoverschrijdend gedrag, die occasioneel plaatsvinden in de context van een conflict en waarbij beide partners daar in bijna even grote mate voor verantwoordelijk zijn (gendersymmetrie). Er bestaan nog heel wat lacunes op vlak van de theoretische onderbouwing van factoren die hierbij een rol spelen, omdat de focus voornamelijk ligt op risicofactoren, bekomen via kwantitatief onderzoek. Middels vooropgesteld kwalitatief onderzoek wordt een eerste stap gezet om de gesignaleerde leemtes in te vullen door beschermende en protectieve intra- en interindividuele factoren te exploreren.

Er werd geopteerd voor semi-gestructureerde interviews, afgenomen van beide partners van acht koppels en geanalyseerd volgens de templatebenadering, en een vragenlijst die zich richt op de meting van grensoverschrijdend gedrag (de CTS2).

Bijna uitsluitend mild grensoverschrijdend gedrag vond plaats, waarbij de hoofdbrok wordt ingenomen door psychologisch en in mindere mate door fysiek grens-overschrijdend gedrag. Rechtstreekse verbanden van mogelijke beïnvloedende factoren zijn moeilijk aan te tonen. Identificatie van een aantal relevante concepten vond wel plaats. Duidelijk werd dat de invloed van zowel intra- als interindividuele factoren op conflicten en bijgevolg op grensoverschrijdend gedrag geenszins causaal is. Integendeel is de interactie tussen individuele, communicatieve, relationele en conflictueuze elementen van belang. Het dynamisch samenspel van deze factoren maakt dat op deze verschillende niveaus mogelijke protectieve en risicofactoren hun impact op conflict en grensoverschrijdend gedrag doen gelden. De aanzet tot meer procesmatig onderzoek werd gegeven.

SAMENVATTING

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL
FACULTEIT VOOR PSYCHOLOGIE
EN EDUCATIEWETENSCHAPPEN

EINDVERHANDELING

Garrebeek Sara
Klinische Psychologie

Man bijt vrouw. Een kwalitatief onderzoek naar grensoverschrijdend gedrag binnen intieme relaties.

Promotor: Prof. Dr. T. Klai

De algemene bevolking heeft een weinig representatief beeld van grensoverschrijdend gedrag binnen intieme relaties. Dit komt omdat verscheidene vormen van partnergeweld bestaan. Dit onderzoek focust zich op common couple violence. Deze geweldsvorm heeft in hoofdzaak betrekking op milde uitingen van grensoverschrijdend gedrag, die occasioneel plaatsvinden in de context van een conflict en waarbij beide partners daar in bijna even grote mate voor verantwoordelijk zijn (gendersymmetrie). Er bestaan nog heel wat lacunes op vlak van de theoretische onderbouwing van factoren die hierbij een rol spelen, omdat de focus voornamelijk ligt op risicofactoren, bekomen via kwantitatief onderzoek. Middels vooropgesteld kwalitatief onderzoek wordt een eerste stap gezet om de gesignaleerde leemtes in te vullen door beschermende en protectieve intra- en interindividuele factoren te exploreren.

Er werd geopteerd voor semi-gestructureerde interviews, afgenomen van beide partners van acht koppels en geanalyseerd volgens de templatebenadering, en een vragenlijst die zich richt op de meting van grensoverschrijdend gedrag (de CTS2).

Bijna uitsluitend mild grensoverschrijdend gedrag vond plaats, waarbij de hoofdbrok wordt ingenomen door psychologisch en in mindere mate door fysiek grens-overschrijdend gedrag. Rechtstreekse verbanden van mogelijke beïnvloedende factoren zijn moeilijk aan te tonen. Identificatie van een aantal relevante concepten vond wel plaats. Duidelijk werd dat de invloed van zowel intra- als interindividuele factoren op conflicten en bijgevolg op grensoverschrijdend gedrag geenszins causaal is. Integendeel is de interactie tussen individuele, communicatieve, relationele en conflictueuze elementen van belang. Het dynamisch samenspel van deze factoren maakt dat op deze verschillende niveaus mogelijke protectieve en risicofactoren hun impact op conflict en grensoverschrijdend gedrag doen gelden. De aanzet tot meer procesmatig onderzoek werd gegeven.

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	p. 1
1. <u>THEORETISCHE ACHTERGROND</u>	p. 3
1.1. <u>CONCEPTUEEL KADER</u>	p. 3
1.2. <u>VORMEN VAN PARTNERGEWELD</u>	p. 3
1.3. <u>COMMON COUPLE VIOLENCE</u>	p. 5
1.3.1. <u>GENDERSYMMETRIE</u>	<u>p. 5</u>
1.3.2. <u>MOTIVATIE</u>	<u>p. 6</u>
1.3.3. <u>LAGERE KANS OP ESCALATIE</u>	<u>p. 7</u>
1.3.4. <u>INITIATIE VAN GEWELD VERSUS WEDERZIJDIG GEWELD</u>	<u>p. 7</u>
1.4. <u>GENDERSYMMETRIE OF TOCH NIET?</u>	p. 7
1.5. <u>RISICOFACTOREN VAN COMMON COUPLE VIOLENCE</u>	p. 9
1.5.1. <u>INDIVIDUELE RISICOFACTOREN</u>	<u>p. 10</u>
<i>Geschiedenis van geweld</i>	<i>p. 10</i>
<i>Persoonlijkheid</i>	<i>p. 10</i>
<i>Middelenmisbruik</i>	<i>p. 10</i>
<i>Socio-economische risicofactoren</i>	<i>p. 11</i>
<i>Vroege blootstelling aan geweld</i>	<i>p. 11</i>
<i>Leeftijd</i>	<i>p. 11</i>
1.5.2. <u>INTERPERSOONLIJKE RISICOFACTOREN</u>	<u>p. 12</u>
<i>Koppelvorm</i>	<i>p. 12</i>
<i>Duur van de relatie</i>	<i>p. 12</i>
<i>Negatieve attributie</i>	<i>p. 12</i>
<i>Conflict</i>	<i>p. 12</i>
<i>Communicatiepatronen</i>	<i>p. 13</i>
1.5.3. <u>NOG ENKELE GEGEVENS</u>	<u>p. 13</u>
1.6. <u>COMMON COUPLE VIOLENCE: WAAR STAAN WE?</u>	p. 14
2. <u>ONDERZOEKSMETHODE</u>	p. 15
2.1. <u>PROBLEEMSTELLING, DOELSTELLING EN ONDERZOEKSVRAGEN</u>	p. 15
2.2. <u>ONDERZOEKSOPZET</u>	p. 15
2.2.1. <u>DATAVERZAMELING</u>	<u>p. 15</u>
2.2.1.1. <u>Participanten</u>	<u>p. 15</u>
<i>Rekrutering</i>	<i>p. 15</i>
<i>Kenmerken participanten</i>	<i>p. 16</i>
2.2.1.2. <u>Onderzoeksinstrumenten</u>	<u>p. 17</u>
<i>Interviews</i>	<i>p. 17</i>
<i>Vragenlijsten</i>	<i>p. 17</i>
2.2.1.3. <u>Procedure</u>	<u>p. 17</u>
2.2.2. <u>DATA-ANALYSE</u>	<u>p. 18</u>

2.2.2.1. <i>Vragenlijsten</i>	p. 18
2.2.2.2. <i>Interviews</i>	p. 19
3. ONDERZOEKSBEVINDINGEN	p. 20
3.1. <u>GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG: DE CTS2</u>	p. 20
3.2. <u>NAAR EEN ANTWOORD OP DE ONDERZOEKSVRAGEN</u>	p. 21
3.2.1. <u>INTRA-INDIVIDUELE KENMERKEN</u>	p. 21
3.2.1.1. <i>Een aantal algemene bevindingen</i>	p. 21
3.2.1.2. <i>Eigenschappen betrekking hebbende op de persoon zelf</i>	p. 21
3.2.1.3. <i>Eigenschappen relevant in contact met partner en derden</i>	p. 22
3.2.2. <u>INTERINDIVIDUELE KENMERKEN</u>	p. 23
3.2.2.1. <u>Communicatieve elementen</u>	p. 23
3.2.2.1.1. <i>Onderwerpen in de communicatie</i>	p. 23
3.2.2.1.2. <i>Naast veel kansen: een aantal knelpunten</i>	p. 23
3.2.2.1.3. <i>Non-verbale communicatie</i>	p. 24
3.2.2.2. <u>Relationele elementen</u>	p. 25
3.2.2.2.1. <i>Verbondenheid...</i>	p. 25
3.2.2.2.2. <i>... versus differentiatie</i>	p. 26
3.2.2.2.3. <i>Samenzijn: een proces in verandering</i>	p. 26
3.2.2.3. <u>Conflictueuze elementen</u>	p. 27
3.2.2.3.1. <i>Conflicten als eigen aan het samenzijn als Veranderingsproces</i>	p. 27
3.2.2.3.2. <i>Diversiteit in oorzaken van conflicten</i>	p. 27
3.2.2.3.3. <i>Conflicthantering</i>	p. 29
3.2.2.3.4. <i>Van conflicthantering naar conflictoplossing</i>	p. 30
4. BESPREKING	p. 32
4.1. <u>FACTOREN DIE EEN ROL SPELEN IN COMMON COUPLE VIOLENCE</u>	p. 32
4.1.1. <u>WELKE MOGELIJKE INDIVIDUELE FACTOREN HEBBEN EEN BESCHERMENDE DAN WEL RISICOVERHOGENDE IMPACT OP COMMON COUPLE VIOLENCE?</u>	p. 32
4.1.2. <u>WELKE MOGELIJKE COMMUNICATIEVE EN RELATIONELE KARAKTERISTIEKEN EN CONFLICTUEUZE ELEMENTEN ZIJN BESCHERMEND DAN WEL RISICOVERHOGEND AANGAANDE COMMON COUPLE VIOLENCE?</u>	p. 34
4.1.2.1. <i>Communicatieve elementen</i>	p. 34
4.1.2.2. <i>Relationele elementen</i>	p. 35
4.1.2.3. <i>Conflictueuze kenmerken</i>	p. 36
4.2. <u>BESCHOUWINGEN BETREFFENDE HET ONDERZOEK EN SUGGESTIES VOOR VERVOLGONDERZOEK</u>	p. 38
5. CONCLUSIE	p. 40

BIBLIOGRAFIE

BIJLAGEN

INLEIDING

Er is al heel wat onderzoek verricht naar grensoverschrijdend gedrag binnen intieme relaties. Meestal richt dit onderzoek zich op ernstig fysiek misbruik en wordt het slachtofferbeeld van de vrouw benadrukt. Uit recent onderzoek blijkt dat grensoverschrijdend gedrag binnen intieme relaties zich uit in alle vormen van misbruik en de daders van dit misbruik *in bijna even grote mate* mannen als vrouwen zijn. Dit laatste blijkt een verassend gegeven. Onze maatschappij heeft dus geen realistisch beeld over grensoverschrijdend gedrag binnen intieme relaties. Heeft onderzoek zich dan steeds op de verkeerde variabelen toegespitst? Heeft het zich teveel laten leiden door de 'ergste' gevallen, gekenmerkt door vrouwen residerend in vluchthuizen en hun mannen met pathologische kenmerken? Werd er teveel ingezoomd op individuele kenmerken van de dader en van het slachtoffer, zonder te kijken naar de dader-slachtoffer dyade?

Een diepgaand onderzoek, gericht op meer kennis en meer inzicht in de dynamieken en determinanten van grensoverschrijdend gedrag binnen een intieme relatie, dringt zich dan ook op. Immers, een meer realistisch perspectief dat de kern van grensoverschrijdend gedrag vat, laat toe een adequaat beleid uit te stippelen dat meer aansluit bij de ervaringen en belevingen van de desbetreffende koppels en in te spelen op de daadwerkelijke behoeften en relevante kenmerken van diegenen die ermee te maken krijgen.

In een eerste hoofdstuk wordt uitgelegd hoe het komt dat mensen een weinig representatief idee hebben over grensoverschrijdend gedrag in intieme relaties. Belangrijkste bevinding desbetreffend is dat er verscheidene vormen van partnergeweld bestaan. Voor dit onderzoek ligt de focus op één van deze vormen, m.n. common couple violence. Belicht wordt wat hieronder dient verstaan te worden en welke de meest prominente kenmerken hiervan zijn. Eén van de meest verrassende bevindingen betreft gendersymmetrie in het plegen van grensoverschrijdend gedrag, en dit wordt onder een kritische loepe geanalyseerd. Het hoofdstuk eindigt met de zoektocht naar risicofactoren relevant binnen common couple violence.

Vervolgens wordt ingegaan op het onderzoeksopzet. Aangezien dit onderzoek een kwalitatief en explorerend karakter heeft, wordt niet vertrokken van hypothesen maar van onderzoeksvragen. Deze vragen hebben tot doel meer vat te krijgen op intra- en interindividuele factoren die mogelijk een rol spelen bij common couple violence. Teneinde hierop een antwoord te verkrijgen, werd geopteerd voor semi-gestructureerde interviews, afgenomen van beide partners van een koppel en geanalyseerd volgens de templatebenadering, en een vragenlijst die zich richt op de meting van grensoverschrijdend gedrag.

In een derde hoofdstuk komen de onderzoeksbevindingen aan bod. De gegevens afkomstig van de vragenlijst worden weergegeven en gekoppeld aan de interviews. De inhoud van de interviews wordt naar voor gebracht met oog op relevantie van mogelijke protectieve en risicofactoren die een rol spelen bij grensoverschrijdend gedrag.

Onder de laatste titel worden de bevindingen gekoppeld aan het materiaal afkomstig uit wetenschappelijk onderzoek. De resultaten worden geïnterpreteerd rekening houdende met de exploratieve aard van vooropgesteld onderzoek. Een antwoord op de onderzoeksvragen wordt

geformuleerd, beperkingen van het onderzoek worden aangehaald en suggesties voor vervolgonderzoek geformuleerd.

1. THEORETISCHE ACHTERGROND

1.1. CONCEPTUEEL KADER

Zoals gesteld in de inleiding, bestaat er heel wat onduidelijkheid omtrent grensoverschrijdend gedrag in intieme relaties. Een ontleding van de literatuur geeft twee constanten: het ernstige karakter van geweld en vrouwen-als-slachtoffers/mannen-als-daders. Erkenning hiervan is er ook niet steeds geweest. Lange tijd werd geweld van mannen jegens vrouwen geaccepteerd, genormaliseerd of ontkend, en dit zowel door individuen als instituties. Partnergeweld werd met andere woorden afgedaan als een privézaak (Hearn, 1996). Vanuit maatschappelijk perspectief is onderzoek naar grensoverschrijdend gedrag belangrijk. Men denke hierbij aan de gevolgen voor de slachtoffers (zie Stals, 2005 en Amar & Alexy, 2005). Grensoverschrijdend gedrag heeft een enorme impact op de integriteit van het slachtoffer.

Maar, terugkerend naar ons uitgangspunt, dringt de vraag zich op of systematisch misbruikte vrouwen een representatief beeld bieden van alle grensoverschrijdend gedrag dat plaatsvindt binnen intieme relaties. Zo kwam de onderzoeksgroep rond Murray Straus, werkend vanuit het *familiaal geweldperspectief*, tot de conclusie dat intiem partnergeweld evenveel op mannen als op vrouwen plaatsvindt en het vooral minder ernstige uitingen van gewelddadig gedrag behelst. Dit staat in schril contrast met hetgeen het *feministisch perspectief* poneert, namelijk dat bijna alleen vrouwen slachtoffer zijn van systematisch en extreem geweld gebruikt door hun partner. Dit ontketent een waar debat over wie nu 'aanspraak maakt op de waarheid'. Volgens Johnson (2004) hoeft er eigenlijk helemaal geen discussie desbetreffend te zijn: beide perspectieven analyseren, in grote mate, onderscheiden fenomenen.

1.2. VORMEN VAN PARTNERGEWELD

Het is extreem moeilijk om een eenduidige becijfering te bekomen van de prevalentie en incidentie van grensoverschrijdend gedrag bij intieme partners. Percentages schommelen enorm. Volgens Kaufman Kantor en Jasinski (1998) reflecteren deze schommelingen verschillen in onderzoeksdesign en methodologie. Dit leidt naar de stelling van Johnson (2004) die meent dat er twee grote te onderscheiden vormen van partnergeweld zijn: '*common couple violence*' (ook '*situational couple violence*' genoemd) en '*patriarchal terrorism*' (ook naar verwezen als '*intimate terrorism*') (Johnson, 2005; Johnson & Ferraro, 2000). Hij legt de link tussen deze twee vormen en de belangrijke perspectieven betreffende partnergeweld: common couple violence is de geweldvorm waartoe het familiaal geweldperspectief concludeert, terwijl patriarchal terrorism de focus vormt van het feministisch perspectief (Johnson, 2004).

Patriarchal terrorism wordt gezien als het product van de patriarchale traditie waarbij mannen het recht hebben om controle te hebben over 'hun' vrouwen. Deze terroriserende controle houdt het systematisch gebruik van geweld in, alsook economische onderschikking, bedreigingen, isolatie en andere controletactieken. Het is met andere woorden dit soort partnergeweld dat mensen in het algemeen in gedachten hebben wanneer sprake is van partnergeweld. Common couple violence is

daarentegen minder het product van patriarchie, maar eerder van causale processen die niet zozeer gendergebonden zijn. Het betreft conflicten die occasioneel uit de hand lopen, meestal leiden tot mildere vormen van geweld en eerder zelden escaleren tot ernstige vormen van geweld. Met andere woorden: patriarchal terrorisme betreft systematisch mannelijk geweld ter patriarchale controle, onder common couple violence vallen de occasionele uitbarstingen van beide partners. (Johnson, 2004).

Hoewel deze these zich toespitst op common couple violence, is het van belang de verschillen tussen beide vormen van partnergeweld te belichten, teneinde te verduidelijken waarom de cijfergegevens zodanig uiteenlopen en de algemene bevolking er geen realistisch beeld over heeft. Duidelijkheid is ook nodig omdat onderscheiden vormen ook leiden tot onderscheiden beleidsmaatregelen en een totaalbeeld van cruciaal belang is om tot een integratieve theorievorming aangaande partnergeweld te komen (McHugh, Livingston & Ford, 2005; Johnson, 2004; Johnson & Ferraro, 2000).

Johnson (2004) duidt op belangrijke methodologische verschillen in beide perspectieven. Het onderzoek binnen het familiaal geweldperspectief (in grote mate de onderzoeksgroep rond Straus) baseert zich op kwantitatieve analyse van antwoorden op vragenlijsten, gebruik makende van random steekproeven om schattingen te bekomen van de prevalentie alsook van multivariate statistische technieken voor het maken van causale analyses. Feministische analyses daarentegen verzamelen hoofdzakelijk data van mishandelde vrouwen, voornamelijk van deze die in contact kwamen met het gerecht, zieken- of vluchthuizen (dus vooral kwalitatief getint onderzoek). Johnson (2004) wijst er op dat de verschillen niet absoluut zijn en beide perspectieven een zekere erkenning geven aan de assumpties van 'de andere'.

Beide vormen van partnergeweld verschillen op een aantal aspecten, zoals gendersymmetrie/assymetrie, frequentie van geweld per koppel, escalatie van geweld en reciprociteit van geweld. De onderzoeksgroep rond Straus bracht heel wat commotie teweeg door de stelling van gendersymmetrie te poneren. Uit zijn nationale survey-onderzoeken (in 1975 en 1985 in de Verenigde Staten) bleek dat vrouwen even gewelddadig zijn dan mannen. Dit contrasteert sterk met de bevindingen van de meer feministische onderzoekers, waarbij haast uitsluitend vrouwen slachtoffer zijn van partnergeweld. Ook de frequenties van geweldincidenten verschillen naargelang het perspectief, met een verhoogd tot sterk verhoogd aantal incidenten op vrouwen in de steekproeven van vluchthuizen tegenover deze van de surveys. In termen van escalatie valt eveneens een verschillend patroon op: patriarchal terrorisme heeft de neiging te escaleren in tegenstelling tot common couple violence (in het laatste geval is het zelfs zo dat in de ernstige gevallen er sprake is van een deëscalatie). Tot slot zijn er tevens verschillen aangaande de reciprociteit en initiatie van geweld. Deze komen in ongeveer gelijkaardige mate voor in de gegevens van Straus en niet of in mindere mate in onderzoek bij vrouwen in vluchthuizen. (Johnson, 2004; Johnson & Ferraro, 2000). Johnson (2000 in Johnson & Ferraro, 2000) wijst er echter op dat er heel wat variabiliteit bestaat naar graad van ernst van het partnergeweld bij zowel common couple violence (dat ook kan uitmonden in moord) als patriarchal terrorisme (dat soms ook betrekking heeft op een laag niveau van geweld).

Ter volledigheid dient vermeld dat Johnson (1995 & 2000, in Johnson & Ferraro, 2000; Johnson, 2006) nog twee andere vormen van partnergeweld onderscheidt: gewelddadig verzet (het individu is gewelddadig maar niet controlerend, de partner is de gewelddadige en controlerende persoon) en wederzijdse gewelddadige controle (waarbij zowel man als vrouw controlerend en gewelddadig zijn).

Gezien de verschillen tussen de onderscheiden typen van partnergeweld, beargumenteert Johnson (2005) dan ook dat het noch wetenschappelijk, noch ethisch aanvaardbaar is te spreken van partnergeweld zonder luid en duidelijk te specificeren naar welk type van geweld verwezen wordt.

1.3. COMMON COUPLE VIOLENCE

Zoals gesteld waren het Straus en zijn medewerkers die in het midden van de jaren '70 van de vorige eeuw tot de onthutsende en controversiële vaststelling kwamen dat vrouwen hun partners in even grote mate fysiek aanvielen dan hun partners (Straus, 1999). Inmiddels hebben heel wat onderzoeken dit gegeven bevestigd. In volgende alinea's worden Johnsons stellingen met betrekking tot common couple violence (voortaan afgekort als CCV) onderbouwd met gegevens van andere onderzoeken.

1.3.1. GENDERSYMMETRIE

Uit onderzoek naar fysiek grensoverschrijdend gedrag blijkt dat mannen zich hier inderdaad *niet* méér aan vergrijpen dan vrouwen: het meta-analytisch overzicht naar sekseverschillen in agressie tussen heteroseksuele partners van Archer (2000) gaf aan dat vrouwen iets meer geneigd zijn zich te engageren in fysieke agressie dan mannen. Ook Straus (2004a) kwam in een internationaal onderzoek tot de conclusie dat bij 21 van de 31 onderzochte universiteiten een hoger percentage vrouwen dan mannen hun partner aanvielen. Onderzoek van Anderson (2002) en Straus en Ramirez (2004) bevestigen bovenstaande gegevens. Milardo (1998) onderzocht de verwachtingen van mannen en vrouwen om (1) hun hypothetische partner te slaan in elk van 10 hypothetische situaties en (2) door hun partner in deze situaties geslagen te worden. Hij vond een verrassende genderassymetrie: 83% van de vrouwen en 53% van de mannen gaf aan waarschijnlijk geweld te gebruiken minstens één van de situaties en 70% van de mannen rapporteerde te verwachten geslagen te worden tegenover 50% van de vrouwen.

Bovenstaande vergelijking betreft vooral mildere vormen van grensoverschrijdend gedrag. Het is tevens interessant om de stelling van gendersymmetrie te bekijken vanuit de meer ernstige gedragingen. Betreffende gematigd fysiek geweld, werden in een onderzoek van Katz, Kuffel en Coblentz (2002) geen significante gendergerelateerde verschillen tussen vrouwen en mannen die éénmalig fysiek geweld ondergingen, noch tussen vrouwen en mannen die herhaaldelijk fysiek geweld ondergingen door hun partner, teruggevonden. Milardo (1998) deed onderzoek naar een meer ernstige vorm van CCV, m.n. het 'in elkaar slaan' van de partner (in dezelfde vorm en met dezelfde set hypothetische situaties als eerder vermeld) en kwam tot de onverwachte assymetrie

dat significant meer vrouwen (59%) dan mannen (32%) dit hun partner zou toebrengen. Williams en Frieze (2005) kwamen ook tot de conclusie dat vrouwen (14%) significant meer ernstig geweld plegen tijdens hun relatie dan mannen (4%). Eenzelfde patroon wordt gevonden voor België, waar 8,7% van de vrouwelijke en 6,0% van de mannelijke universiteitsstudenten ernstig fysiek geweld op hun partner pleegde (Straus, 2004a).

Ook met betrekking tot psychologische agressie blijkt dat vrouwen zeker niet hoeven onder te doen voor mannen. Percentages van verbale agressie jegens een partner liggen voor beide geslachten extreem hoog: van 75% tot 95% voor vrouwen en 74% tot 86% door mannen (Magdol et al., 1997, in Sullivan, Meese, Swan, Mazure & Snow, 2005; Straus & Sweet, 1992). Belgisch onderzoek (Vandecruys, 2003) bevestigt dit: bijna drie vierden van de bevraagde studenten gaf aan het afgelopen jaar psychologisch geweld te hebben gepleegd ten aanzien van diens partner, en vrouwelijke studenten hebben gemiddeld meer kans mild psychologisch grensoverschrijdend te zijn jegens hun partner dan vice versa.

In tegenstelling tot de verwachtingen, is het niet zo dat mannen geen slachtoffer kunnen zijn van seksueel geweld door hun partner. Stets en Pirog-Good (1989, in Busby & Compton, 1997) besloten dat 22% van de mannen en 36% van de vrouwen seksueel gevictimiseerd werden door hun partners. Hines (2006) kwam tot de conclusie dat bijna 3% van de mannen fysiek gedwongen seks rapporteerde en 22% rapporteerde verbale seksuele dwang, tegenover respectievelijk 2,3% en 25% bij vrouwen.

1.3.2. MOTIVATIE

Nauw samenhangend met de situationele bepaaldheid van CCV, m.n. dat het geweld meestal plaatsvindt in de context van een specifiek argument (Johnson & Ferraro, 2000), biedt het concept van motivatie inzicht in 'hoe' CCV tot stand komt. De motieven voor het stellen van gewelddadig gedrag blijken vrij uiteenlopend, hoewel kwaadheid en controle belangrijke determinanten lijken. Hoewel controle een meer prominent kenmerk is van patriarchal terrorism, vormt dit ook een element in CCV. Controle in CCV is specifiek, gefocust op een bepaalde discussie of het krijgen van iemands zin betreffende een eng gedefinieerde materie (Johnson & Ferraro, 2000). Graham-Kevan en Archer (2005) vonden dat controlerend gedrag respectievelijk 11% en 12% verklaart van mild en ernstig fysiek agressief gedrag gesteld door vrouwen. Uit onderzoek van Milardo (1998) blijkt dat de meerderheid van de mannen en vrouwen aangaf dat ze gewelddadig zouden zijn omdat ze kwaad (respectievelijk 57% en 51%) of verward (respectievelijk 22% en 23%) waren. Vrouwen gaven meer aan gewelddadig te zijn uit angst (22%, t.o. 7% van de mannen) en mannen wegens gevoelens van liefde (5,4%, t.o. 3,1% van de vrouwen) of haat (9,5%, t.o. 1,5% van de vrouwen). Ook O'Leary (1999) geeft aan dat de meest onmiddellijke voorafgaande affectieve toestand van de meeste partneragressie, woede is. Volgens Williams en Frieze (2005) is er bij vrouwen evenveens een significante (doch zwakke) associatie tussen gevoelens van angst en hun gebruik van mildere fysieke agressie.

1.3.3. LAGERE KANS OP ESCALATIE

In tegenstelling tot het patriarchal terrorisme bestaat er minder kans op escalatie doorheen de tijd (Johnson, 1998, 2000, in Johnson & Ferraro, 2000). De meeste koppels volharden zelfs niet in gewelddadige interactiepatronen (Bradbury & Lawrence, 1999). CCV zou, volgens een onderzoek van Johnson (2006), escaleren in 28% van de gevallen, tegenover 76% bij patriarchal terrorisme. Ook Graves, Sechrist, White en Paradise (2005) vonden in hun longitudinale studie stabiliteit in het plegen van intiem partnergeweld bij vrouwen.

1.3.4. INITIATIE VAN GEWELD VERSUS WEDERZIJDIG GEWELD

Samenhangend met gendersymmetrie stelt zich het vraagstuk of in de koppels waar CCV optreedt, dit grensoverschrijdend gedrag voornamelijk geïnitieerd wordt door één persoon (hetzij de man, hetzij de vrouw), of dat beide partners zich hier wederzijds in engageren.

Nationale onderzoeken in de VS geven aan dat ongeveer de helft (Katz et al., 2002; Stets & Straus, 1990, in Anderson, 2002) tot 64% (Umberson et al., 1998, in Anderson, 2002) van de respondenten die rapporteerden plegger te zijn van partnergeweld, ook meedeelde er slachtoffer van te zijn. Ook Anderson (2002) en Straus, Gelles en Steinmetz (1980) kwamen tot de conclusie dat de meerderheid van de gevallen van intiem partnergeweld, wederzijds geweld betreft. DeMaris, Benson, Fox, Hill en Van Wyk (2003) vonden wederzijdse agressie in 32,8% van de fysiek agressieve koppels. Het zou zelfs zo zijn dat de beste voorspeller voor fysieke agressie naar een partner toe, het niveau van fysieke agressie gebruikt door de andere partner is, hetgeen een hoog niveau van wederzijds partnergeweld aantoont (Archer, 2000, in Frieze, 2005; Hendy et al. 2003, in Graham-Kevan & Archer, 2005). Het gebruik van wederzijdse agressie heeft bovendien de neiging gedragspecifiek te zijn (Graham-Kevan & Archer, 2005). Ook bij verbaal geweld zou het zijn dat wanneer één partner verbaal agressief is, de andere partner op gelijkaardige manier reageert (Straus & Sweet, 1992). Wederzijds geweld blijkt inderdaad de meest prevalentie vorm, gevolgd door 'enkel vrouwen' en met 'enkel mannen' als het minst frequent voorkomend patroon (Straus, 2006; Whitaker, Haileyesus, Swahn & Saltzman, 2007).

1.4. GENDERSYMMETRIE OF TOCH NIET?

Uiteraard is een pleidooi weinig wetenschappelijk als het niet aan een kritische beschouwing onderworpen wordt. Menig onderzoeker heeft zich dan ook gestort op de bevindingen van Straus en medewerkers. Tegenstrijdige resultaten werpen zich op en de assumptie van gendersymmetrie lijkt niet helemaal stand te kunnen houden.

De kritiek heeft in hoofdzaak te maken met de manier waarop gendersymmetrie in de meeste studies geconceptualiseerd wordt, m.n. in termen van 'het percentage mannen en vrouwen dat ten minste één daad van geweld in hun relatie gesteld hebben' (Johnson & Ferraro, 2000). Deze conceptualisatie gaat voorbij aan de onderscheiden frequenties en fysieke gevolgen van geweld van mannen-op-vrouwen en vrouwen-op-mannen (Johnson & Ferraro, 2000).

Johnson (1999, in Johnson & Ferraro, 2000) en Felson en Cares (2005) toonden met betrekking tot de frequentie aan dat in relaties waar er sprake is van *wederzijdse* CCV, mannen frequenter gewelddadig waren dan vrouwen. Katz et al. (2002) en Whitaker et al. (2007) daarentegen, kwamen tot de conclusie dat mannen significant meer te maken krijgen met fysiek geweld dan vrouwen. Het meta-analytisch onderzoek van Archer (2000) concludeert dat vrouwen frequenter daden van fysieke agressie jegens hun partner stellen dan mannen, maar hij wijst ook op het volgende: “[...] *an effect size in the female direction for younger, dating, student samples and in the male direction or no sex difference for older, married (or cohabiting), and community samples*” (p. 666).

Zelfs wanneer er van uitgegaan wordt dat vrouwen meer daden van fysieke agressie stellen en met een hogere frequentie, zegt dit weinig over de gevolgen ervan, die van primordiaal belang zijn. Immers, de kans op verwondingen na een fysiek conflict is groter bij vrouwen dan bij mannen (Felson & Cares, 2005; Brush, 1993, e.a. in Anderson, 2002; Archer, 2000; Douglas & Straus, 2006; Vivian & Langhinrichsen-Rohling, 1994, in Jasinski & Williams, 1998; Regan, Bartolomew, Kwong, Trinke & Henderson; Whitaker et al., 2007). Straus zelf (Straus et al., 1980) haalt aan dat mannen frequenter tot de meest gevaarlijke en meest schadelijke vormen van geweld overgaan. Onderzoeken van DeMaris et al. (2003) en Archer (2000) relativeren deze resultaten.

Los van de lichamelijke verwondingen, resulteert geweld van mannen op vrouwen in meer gezondheidsproblemen, stress, depressie, relatiedissatisfactie en psychosomatische symptomen dan geweld van vrouwen op mannen (Katz et al., 2002; Cascardi, Langhinrichsen & Vivian, 1992, in Lawson, 2003; Vivian en Langhinrichsen-Rohling, 1994, in Jasinski & Williams, 1998). Merk op dat zelfs bij wederzijds partnergeweld, de negatieve effecten ervan op depressie en middelenmisbruik significant groter zijn voor vrouwen dan voor mannen (Anderson, 2002). Volgens Holtzworth-Munroe (2005) dienen ook metingen van angst in onderzoek te worden opgenomen. Geweld van mannelijke partners heeft een grotere waarschijnlijkheid angst te genereren (Felson & Cares, 2005), een angst (of zelfs doodsangst) die vrij zeldzaam is wanneer vrouwen gewelddadig zijn jegens hun mannelijke partners (Johnson, 2005).

De CTS en diens herziene versie, de CTS2 (de meest gehanteerde surveys in onderzoek naar familiaal conflict), hebben te lijden onder een aantal methodologische tekorten, zoals de gelijkenschakeling van milde en ernstige gedragingen van geweld wanneer totaalscores gebruikt worden en kwesties van betrouwbaarheid en validiteit (Johnson & Ferraro, 2000), maar ook meet de CTS niet of de abusieve gedragingen plaatsvinden binnen eenzelfde incident of langs meerdere incidenten (Sullivan et al., 2005) en is het onduidelijk hoeveel participanten deel uitmaken van een koppel waarin beide partners geweld initiëren versus deze waarin één partner geweld initieert en de andere dit beantwoordt met zelfverdediging (Katz et al., 2002). Straus (1999) haalt ter verdediging van de veronderstelde biases bij de CTS, een aantal studies aan die andere methoden gebruikten, maar tot gelijkaardige resultaten kwamen.

Een volgend punt van kritiek is dat vrouwen voornamelijk partnergeweld plegen in de context van ‘zelfverdediging’ (Pagelow, 1985; Dobash et al., 1992 in Felson & Cares, 2005), en bijgevolg also besloten wordt tot gendersymmetrie. Anderen spreken dit (eerder feministisch getint)

argument tegen (bijvoorbeeld Pearson, 1997, in Sarantakos, 1999). Een resem onderzoeken (zie Straus, 1999) vond ongeveer gelijke verhoudingen wat betreft initiatie van geweld bij mannen en vrouwen. De meeste studies die het argument van zelfverdediging aanhalen zouden gebaseerd zijn op onderzoeken die gebruik maken van klinische en niet-representatieve steekproeven (Sarantakos, 1999). Holtzworth-Munroe (2005, geciteerd in Holtzworth-Munroe, 2005, p.1122) concludeert op basis van een review van onderzoeken die initiatie van geweld opnamen, dat betreffende de vraag wie geweld initieert, "*the answer seems to be in the eye of the beholder, with each gender tending to claim that their partner 'started it'*". Zibbell (2005) pleit desbetreffend dan ook voor het behouden van een attitude van genderneutraliteit.

Er is ook sprake van een mogelijke onderrapportage bij mannelijke respondenten (Szinovacz & Egley, 1995 in McHugh et al., 2005), hetgeen een gevolg kan zijn van het sociaal onwenselijk karakter van zulk gedrag. Geweld van mannen op hun vrouwen wordt immers strenger beoordeeld dan vice versa (Sorenson & Taylor, 2005). Toch blijkt dat, onafhankelijk van het geslacht van de respondent, gelijke verhoudingen van agressie door beide partners gevonden worden (Straus, 1997, in Straus 1999; Straus, 2006). Vrouwen rapporteren aangaande verbaal geweld meer gedragingen dan mannen, onafhankelijk van het feit of ze dader of slachtoffer zijn (Straus & Sweet, 1992). Men kan zich ook de vraag stellen of mannen het geweld van vrouwen niet juist minimaliseren. Zo blijkt bijvoorbeeld uit een onderzoek van Holtzworth-Munroe (2005, in Holtzworth-Munroe, 2005) dat een deel van de mannen die partnergeweld ondergaan, ermee lachen en het hen als dusdanig niet intimideert.

Zoals hierboven reeds aangegeven, richt het meeste onderzoek naar partnergeweld zich op fysiek grensoverschrijdend gedrag. Echter, de exclusie van seksuele agressie, zorgt voor een systematische bias van de databank betreffende sekseverschillen (White et al., 2000), aangezien mannen meer seksuele agressie plegen dan vrouwen (White & Kowalski, 1994, in O'Leary, 2000). Bij gebruik van een brede definitie van fysieke agressie, die ook seksuele agressie, stalking en moord omvat, zou de conclusie luiden dat mannen agressiever zijn in partnerrelaties (O'Leary, 2000; Holtzworth-Munroe, 2005).

Onderzoekers van partnergeweld waarschuwen dat gendersymmetrie niet duidt op gendergelijkheid bij partnergeweld (Schwartz, 2000, in Anderson, 2002). Gendersensitieve benaderingen zijn belangrijk en noodzakelijk om intiem geweld van mannen en vrouwen beter te begrijpen en voorkomen (Katz et al., 2002).

1.5. RISICOFACTOREN VAN COMMON COUPLE VIOLENCE

Welke specifieke risicofactoren dragen er toe bij dat zoveel mannen en vrouwen grensoverschrijdend gedrag stellen jegens hun intieme partner? Het is geen evidentie hier een afdoend antwoord op te vinden, gezien het meeste onderzoek zich desbetreffend richt op het zogeheten patriarchal terrorism. Zo bijvoorbeeld is de literatuur betreffende persoonlijkheidsfactoren, alcoholgebruik en -misbruik, socio-economische factoren en het hebben van een geschiedenis van familiaal geweld, geassocieerd met mannelijke daders van partnergeweld

(betrekking hebbende op patriarchal terrorism), zeer uitgebreid (zie o.a. Kaufman Kantor & Jasinski, 1998; Kaukinen, 2004; Sullivan et al., 2005; Feldman, 1997; Feldman & Ridley, 1995). Het transponeren van de aldaar gevonden risicofactoren naar CCV is echter wetenschappelijk niet correct. In volgende paragrafen worden vanuit de schaarse literatuur, de kenmerken geassocieerd met een verhoogde kans op CCV gegroepeerd teneinde hiervan een duidelijker (maar onvolledig) beeld te verkrijgen. Daarbij weze opgemerkt dat de risicofactoren niet worden opgesplitst naar geslacht, aangezien er in de meeste studies die de relatie onderzoeken tussen risicofactoren en partnergeweld, weinig statistisch significante verschillen te vinden zijn wanneer men mannen en vrouwen vergelijkt (Medeiros & Straus, 2006).

1.5.1. INDIVIDUELE RISICOFACTOREN

Geschiedenis van geweld

Een onderzoek van Straus en Ramirez (2004) gaf een verband tussen (milde en ernstige vormen van) partnergeweld en de door hen geconstrueerde schaal van crimineel verleden. Het voordien gepleegd hebben van een *gewelddadig* misdrijf is bovendien geassocieerd met een hogere kans op partnergeweld dan het vroeger gepleegd hebben van een *diefstal*delict. Crimineel verleden is geassocieerd met een grotere kans op partnergeweld bij vrouwen dan bij mannen (Straus & Ramirez, 2004). Onderzoek van Vandecruys (2003) bevestigt het belang van een crimineel verleden bij CCV.

Persoonlijkheid

Zware pathologieën komen niet zozeer voor, maar een aantal andere persoonlijkheidskenmerken blijken wel in verband te staan met CCV. Zo is er een sterke link met dominantie (bij zowel vrouwen als mannen) (Straus, 2006 & 2004b). Vandecruys (2003) vindt dit enkel terug bij mild fysiek grensoverschrijdend gedrag. Gemengde resultaten worden gevonden voor de associatie tussen antisociale en/of borderline persoonlijkheidstrekken en grensoverschrijdend gedrag (Medeiros & Straus, 2006; Vandecruys, 2003). Jaloezie is vooral van belang bij ernstig fysiek grensoverschrijdend gedrag (Medeiros & Straus, 2006). Volgens Hines (2006) is ook gendervijandelijkheid een risicofactor, meer bepaald m.b.t. seksueel geweld: hoe meer gendervijandelijkheid jegens vrouwen respectievelijk mannen in een maatschappij, hoe groter het niveau van verbale en gewelddadige seksuele dwang dat vrouwen respectievelijk mannen ondergaan (Hines, 2006). Goedkeuring en socialisatie van geweld hangen samen met mild en fysiek grensoverschrijdend gedrag (Medeiros & Straus, 2006; Vandecruys, 2003).

Middelenmisbruik

Kantor & Straus (1987, in O'Leary, 1999), kwamen tot de vaststelling dat het percentage gewelddadige *mannen* steeg van 6,8% voor onthouders tot 19,2% voor 'binge drinkers'. Ook DeMaris et al. (2003) en Medeiros en Straus (2006) kwamen tot de conclusie dat middelenmisbruik het risico op fysieke agressie verhoogt, hoewel dit volgens Vandecruys (2003) enkel opgaat voor mild fysiek grensoverschrijdend gedrag. Eenzelfde beeld kan doorgetrokken worden naar verbale agressie: hoe vaker dronken, hoe hoger de waarschijnlijkheid van verbale agressie (Straus & Sweet, 1992).

Socio-economische risicofactoren

Een aantal onderzoekers vonden geen significant effect van educatie op fysiek geweld (Stets & Straus, 1989; Murty, Peek-Asa, Zwerling, Stromquist, Burmeister & Merchant, 2003) en emotioneel misbruik (Murty et al., 2003). Straus & Sweet (1992) vonden geen betekenisvol verband tussen verbale agressie en een aantal socio-economische statusindicatoren (waaronder inkomen en educatie). De socio-economische status van de respondenten in het onderzoek van Vandecruys (2003) vertoont echter wel een significant verband met ernstige vormen van fysiek en seksueel geweld, maar niet met psychologisch geweld.

Vroege blootstelling aan geweld

Johnson (2005) concludeert op basis van een onderzoek van Stith et al. (2000, in Johnson, 2005) dat de relatie tussen ervaringen van familiaal geweld tijdens de kindertijd en het plegen van partnergeweld als volwassene zwak is. Ook Lichter en McCloskey (2004) vonden geen directe relatie tussen blootstelling aan echtelijk geweld gedurende de kindertijd en 'dating violence' bij jongeren, maar concluderen wel dat jongeren blootgesteld aan echtelijk geweld gedurende hun kindertijd meer geneigd zijn attitudes te ontwikkelen waarbij geweld gezien wordt als een gerechtvaardigde manier van conflictoplossing in relaties. Straus en Yodanis (1996) besluiten dat getuige zijn van geweld tussen de ouders geassocieerd is met een verhoogde kans op partnergeweld.

Hoewel tegenstrijdigheden gevonden worden met betrekking tot de relatie tussen getuige zijn van echtelijk geweld en het later plegen van partnergeweld, zijn de bevindingen van de relatie tussen eigen victimisatie en het later plegen van partnergeweld consistent. Zo vonden Straus en collegae (Straus, 2004a; Straus & Yodanis, 1996; Douglas & Straus, 2006) een relatie tussen het regelmatig geslagen worden als kind of frequent ondergaan van lijfstraffen als jongere en diegenen die hun partner sloegen. Verwaarlozing en seksueel misbruik tijdens de kindertijd hangt samen met grensoverschrijdend gedrag (Medeiros & Straus, 2006; Vandecruys, 2003).

Leeftijd

Partneragressie kan volgens O'Leary (1999) het best beschreven worden als een omgekeerde 'U' met lage niveaus van partneragressie bij zeer jonge en zeer oude partners. Tussen de leeftijd van 15 en 25 jaar, stijgt de prevalentie van fysieke agressie sterk om dan te dalen met toenemende leeftijd. Ook voor verbale agressie (Straus & Sweet, 1992) en emotioneel misbruik (Murty et al., 2003) geldt een daling naarmate de leeftijd van de partners stijgt, en dit ongeacht het niveau van conflict (Straus & Sweet, 1992). De hoogste frequenties worden gevonden bij adolescenten (bijv. Watsin, Cascardi, Avery-Leaf & O'Leary, 2001, in Frieze, 2005). Graves et al. (2005) toonden in een longitudinaal onderzoek aan dat het gebruik van fysiek geweld jegens een intieme partner door vrouwelijke plegers ook nog eens afneemt per academiejaar, en er dus niet enkel een afname is van de adolescentie naar het eerste universiteitsjaar.

1.5.2. INTERPERSOONLIJKE RISICOFACTOREN

Naast deze van de intra-individuele factoren, ontwikkelde zich een tweede onderzoekslijn vanuit het systeemdenken. Deze richt zich op de identificatie van interactiepatronen tussen partners en algemene relatiekarakteristieken in koppels gekenmerkt door partnergeweld (Malik & Lindahl, 1998). Lagere niveaus van geweld (geassocieerd met CCV) worden immers stilaan gezien als hebbende dyadische oorzaken, terwijl het meer ernstige geweld (kenmerkend voor patriarchal terrorism) gezien wordt als veroorzaakt door individuele karakteristieken van de gewelddadige mannelijke partner (Holtzworth-Munroe & Meehan, 2005, in Holtzworth-Munroe, 2005).

Koppelvorm

Onderzoek van Stets & Straus (1989) toont aan dat samenwonende koppels de hoogste kans hebben op plaatsvinden van fysiek geweld, gevolgd door respectievelijk 'dating' koppels en getrouwde koppels. Wanneer de ernst van geweld gepleegd door beide partners bovendien in rekening wordt gebracht, blijkt dat voor samenwonende koppels (1) het niveau van de minder ernstige vormen van geweld ruwweg het dubbele is van de andere twee groepen en (2) het niveau van de ernstigere vormen van geweld, meer dan het zesvoudige is van dat van 'dating' en getrouwde koppels. Bij Vandecruys (2003) komt naar voor dat samenwonen, verloofd of getrouwd zijn een risicofactor vormt voor fysiek en psychologisch grensoverschrijdend gedrag.

Duur van de relatie

Het niveau van partnergeweld varieert eveneens in functie van de duur van de relatie. Een kortere relatie verhoogt volgens sommigen het risico op fysieke agressie (DeMaris et al., 2003; Amato, 1996 en Amato & Rogers, 1997, in DeMaris et al., 2003). O'Leary et al. (1989, in O'Leary, 1999) volgden 272 verloofde koppels tot 30 maanden in hun huwelijk en ook zij constateren een daling van fysiek agressief gedrag jegens de partner na 30 maanden getrouwd te zijn tegenover hun verloovingsjaar. Straus & Ramirez (2004) en Vandecruys (2003) daarentegen vonden dat de kans op geweld op een partner toeneemt met de lengte van de relatie. De minste agressie wordt teruggevonden in langetermijnrelaties van oudere koppels (Frieze, 2005).

Negatieve attributie

Volgens het onderzoek van Vandecruys (2003) en Medeiros en Straus (2006) spelen negatieve attributies betreffende de partner ook een belangrijke rol in fysiek grensoverschrijdend gedrag. Volgens Vandecruys (2003) speelt dit bovendien mee in psychologisch grensoverschrijdend gedrag.

Conflict

Uit het onderzoek van Vandecruys (2003) blijkt dat conflict niet samenhangt met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daarentegen concluderen zowel zij als Medeiros en Straus (2006) dat conflict samenhangt met beide ernstniveaus van fysiek en psychologisch grensoverschrijdend gedrag.

Communicatiepatronen

Interpersoonlijke communicatieprocessen zouden krachtigere voorspellers zijn van familiegeweld dan individuele of sociodemografische kenmerken (Cahn, 1996, in Anderson, Umberson & Elliott, 2004). Inderdaad vormen communicatieproblemen een risicofactor voor zowel milde als ernstige vormen van partnergeweld, en dit evenzeer voor mannen als voor vrouwen (Medeiros & Straus, 2006; Vandecruys, 2003).

Vaak valt een onvermogen tot communiceren of negotiëren op een rationele, niet-beoordelende manier te constateren. Eén of beide partners kunnen responsen gebruiken die het conflict doen escaleren op manieren die verschillen van deze van koppels waarbij geen geweld optreedt (Jasinski & Williams, 1998). Zo gebruiken partners in gewelddadige koppels meer aversief-defensieve communicatiepatronen als beschuldigen, onderbreken, ontkrachten en terugtrekken (Maurphy & O'Farrell, 1997, in Anderson et al., 2004) en is er vaak een tekort aan probleemoplossende en positieve onderhandelingsvaardigheden (Bird, Stith & Schladale, 1991 en Sabourin, Infante & Rudd, 1993 in Anderson et al., 2004; Anglin & Holtzworth-Munroe, 1997 in Lloyd, 1999). Als gevolg hiervan missen ze de vaardigheden om hun noden duidelijk te communiceren of een conflict te laten deëscaleren (Anderson et al., 2004). Individuen die geweld gebruiken, attribueren vaak negatieve intenties aan de woorden en daden van hun slachtoffers en gaan bijgevolg gewelddadig reageren (Anderson et al., 2004). Minder onderzoek werd verricht naar positieve communicatievaardigheden (zoals complimenten geven, uiten van affectie en verontschuldigen) en de resultaten van bestaand onderzoek geven tegenstrijdige bevindingen (Anderson et al., 2004). Geweld heeft andersom ook negatieve gevolgen voor de communicatie en interactie, waarbij bijvoorbeeld partners zich terugtrekken uit sociale interactie (Anderson et al., 2004).

1.5.3. NOG ENKELE GEGEVENS

Niet rechtstreeks te plaatsen onder één van bovenstaande titels, maar ook belangrijk zijn stressvolle omstandigheden. In onderzoek van Vandecruys (2003) vormen deze een risicofactor voor mild fysiek en mild en ernstig psychologisch grensoverschrijdend gedrag en volgens Medeiros en Straus (2006) ook voor ernstig fysiek geweld. De echte of waargenomen stress ageert volgens Feldman en Ridley (1995) echter niet als een causale, maar als een mediërende variabele: een individu kan ervoor kiezen met geweld te reageren op stress, eerder dan meer aangepaste stressmanagementtechnieken te hanteren.

Studies die op zoek gaan naar factoren die van protectieve invloed zijn op CCV, zijn quasi onbestaande. In hun zoektocht naar risicofactoren, zijn Medeiros en Straus (2006) en Vandecruys (2003) wel op volgende factor gestoten die de kans op fysiek en psychologisch grensoverschrijdend gedrag (zowel ernstig als mild) verkleint: beheersen van woede. Sociale integratie is bovendien een protectieve factor voor seksueel en, zij het in mindere mate, fysiek grensoverschrijdend gedrag (Vandecruys, 2003).

Interessant in het onderzoek van Vandecruys (2003) zijn de regressieanalyses die zij uitvoerde om een duidelijk beeld te krijgen van de factoren die een grote rol spelen bij partnergeweld. Voor fysiek geweld vond zij dat zeven variabelen een belangrijke invloed hadden, die samen ongeveer 28% van de variantie van fysiek geweld verklaren: de lengte van de relatie, crimineel verleden, beheersen van woede, borderline persoonlijkheid, socio-economische status, aantal relaties en goedkeuren van geweld. De vier sterkste variabelen bij psychologisch geweld, die samen ongeveer 21% van de variantie van psychologisch geweld verklaren, zijn duur van de relatie, negatieve attributie, aantal relaties en openheid. Voor seksueel geweld weerhield zij vier variabelen die slechts 7% van de variantie van seksueel geweld verklaren: jaloezie, leeftijd, sociale integratie en middelenmisbruik. Hoewel dit onderzoek al zeer veel variabelen die een mogelijke invloed zouden kunnen uitoefenen in haar design opnam, spelen duidelijk nog vele andere factoren een rol.

1.6. COMMON COUPLE VIOLENCE: WAAR STAAN WE?

Grensoverschrijdend gedrag in intieme relaties veruiterlijkt zich in twee vormen: patriarchal terrorism en common couple violence. Deze laatste vormt de scope van vooropgesteld onderzoek. Gendersymmetrie in grensoverschrijdend gedrag vormt het centrale uitgangspunt van CCV. Het is een concept waarvan niet alle wetenschappers overtuigd zijn, zoals de vele kritieken uitwijzen. Ook menig niet-wetenschapper zal hier enigszins terughoudend op reageren. Het past niet in ons wereldbeeld. Toch krijgt dit uitgangspunt meer en meer ondersteuning.

Hoewel de eerste vaststellingen van gendersymmetrie al meer dan 30 jaar oud zijn, staat de zoektocht naar risicofactoren en zeker wat betreft mogelijke protectieve factoren die in verband staan met CCV nog in haar kinderschoenen. Het lijkt wel alsof de meeste onderzoekers vooral nagaan of de notie van gendersymmetrie stand kan houden en, voor diegenen die erdoor overtuigd werden, zoeken naar de link van één enkele of een aantal factoren met CCV. Dyadische oorzaken komen nagenoeg niet aan bod, hetgeen enigszins bevreemdend overkomt aangezien CCV plaatsvindt in de context van een specifiek argument. Het Belgisch onderzoek van Vandecruys (2003), alsook de weinige onderzoeken hierover gevoerd, tonen aan dat nog vele vragen betreffende mogelijke relevante factoren open blijven. Willen we komen tot een goed gefundeerde, integratieve theorievorming, dan dringt diepgaand onderzoek zich op.

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1. PROBLEEMSTELLING, DOELSTELLING EN ONDERZOEKSVRAGEN

Er bestaan nog heel wat lacunes op vlak van de theoretische onderbouwing van factoren die een rol spelen bij CCV. Gezien het frequente voorkomen van CCV en de impact die dit heeft op iemands gevoel van integriteit, is het van belang hier meer duidelijkheid in te creëren. Een mogelijke verklaring van de hiaten, kan liggen in het feit dat vooral kwantitatieve methodes gehanteerd worden, waardoor het vaak mogelijk is vat te krijgen op dieperliggende factoren. Daarnaast ligt de klemtoon in hoofdzaak op risicofactoren van CCV, en worden mogelijke protectieve factoren zelden opgenomen. Met voorgesteld kwalitatief onderzoek wordt getracht hieraan tegemoet te komen. Het exploratief karakter van deze these, duidt op het feit dat onderzoekshypothesen op basis van de bevindingen zullen worden gegenereerd en als dusdanig geen rechtstreeks antwoord zal formuleren op de resterende vraagtekens uit de kwantitatieve onderzoeken.

Als algemene doelstelling geldt zicht te krijgen op een aantal interactionele dynamieken en determinanten van individuen die een rol spelen bij grensoverschrijdend gedrag binnen intieme relaties. Deze doelstelling is tweeledig van aard: ze omvat enerzijds intra-individuele factoren en anderzijds interindividuele aspecten. Beide perspectieven vinden hun concrete vertaling in volgende onderzoeksvragen:

* ***Welke mogelijke individuele kenmerken hebben een beschermende dan wel risicoverhogende impact op common couple violence?*** Hiermee wordt gepeild naar persoonsgebonden kenmerken: de perceptie die iemand van zichzelf heeft, maar ook de perceptie van diens partner.

* ***Welke mogelijke communicatieve en relationele karakteristieken en conflictueuze elementen zijn beschermend dan wel risicoverhogend aangaande common couple violence?*** De nadruk op het koppelaspect: de communicatiestrategieën, de perceptie van de relatie, conflicthantering en -oplossing.

2.2. ONDERZOEKSOPZET

2.2.1. DATAVERZAMELING

2.2.1.1. Participanten

Rekrutering

Ter afbakening van de doelgroep werden volgende inclusiecriteria weerhouden: (1) heteroseksuele koppels, (2) minimaal één maand samen en (3) beide partners tussen 20 en 25 jaar oud. Oorspronkelijk gold dat beide partners ook student waren, maar dit criterium verviel ten gevolge van lage respons. De basis voor de keuze van deze criteria ligt in het onderzoek verricht door Vandecruys (2003) in het kader van een internationaal onderzoek onder supervisie van Straus¹. Gelijkaardige criteria overnemen bood een sterkere basis om de gesignaleerde leemten op

---

¹ zie website Straus: <http://pubpages.unh.edu/~mas2/>

te vullen. Bovendien geldt voor het criterium van heteroseksualiteit tevens dat in homoseksuele koppels andere relatie- en geweldpatronen spelen dan bij heteroseksuele koppels (zie bijvoorbeeld het onderzoek *Seks onder je 25^e* (de Graaf, Meijer, Poelman & Vanwesenbeeck, 2005): homoseksuele jongens worden vaker geconfronteerd met dwang dan heteroseksuele jongens).

Voor de respondentverwerving werd de oproep verspreid middels verscheidene kanalen, waaronder affiches op de Vrije Universiteit Brussel (VUB) (zie bijlage 1), de e-brief van de VUB, studenten via de Wetenschapswinkel van de VUB en andere universiteiten en persoonlijke oproepen tijdens een aantal colleges aan de VUB. Daarbij werden de criteria vermeld, alsook dat het een onderzoek betrof naar relatiebeleving en conflicthantering. De reacties hierop bleven uit, waardoor geopteerd werd voor de sneeuwbalmethode. De oproep werd doorgegeven aan vrienden en kennissen van de onderzoeker, met de bedoeling deze door te geven aan eventuele geïnteresseerden of e-mailadressen van deze laatsten aan de onderzoeker te bezorgen. In reacties hierop werd opnieuw gevraagd deze oproep verder te sturen. Het dienden personen te zijn onbekend voor de onderzoeker. Na 16 interviews (acht koppels) werd een voldoende graad van verzadiging (saturatiegraad) ervaren en werd de rekrutering beëindigd.

Kenmerken participanten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van een aantal kenmerken van de participanten (zie bijlage 2 voor een uitgebreidere versie).

Tabel 1: Kenmerken participanten (R staat voor respondent, de letters duiden aan wie deel uitmaakt van eenzelfde koppel, de eerste van elke duo is de vrouwelijke partner, de tweede de mannelijke partner)

	Leeftijd	Maatschappelijke status	Lengte relatie (in maanden)	Woonsituatie
R1a	22	Student	52	Samenwonend op kot
R2a	21	Student		
R3b	22	Bediende	40	Samenwonend met partner
R4b	24	Student (Drs.)		
R5c	21	Bediende	45	Inwonend bij ouders
R6c	24	Bediende		Inwonend bij ouders
R7d	22	Bediende	21	Samenwonend met partner
R8d	24	bediende		
R9e	21	Geschoolde arbeidster	84	Samenwonend met partner
R10e	22	Geschoolde arbeider		
R11f	22	Student	6	Op kot verblijvend
R12f	24	Geschoolde arbeider		Inwonend bij moeder
R13g	21	Bediende	23	Samenwonend met partner
R14g	25	Arbeider		
R15h	22	Student	4	Inwonend bij ouders
R16h	23	Student		Inwonend bij ouders

2.2.1.2. Onderzoeksinstrumenten

Interviews

De interviews, die individueel werden afgenomen, kenden een semi-gestructureerd karakter. Vijf themata stonden centraal, waarbij respectievelijk de eerste twee themata polsen naar intra-individuele kenmerken en de laatste drie naar interindividuele factoren:

- zelfperceptie,
- perceptie partner,
- relatieperceptie,
- communicatiestrategieën,
- conflictaspecten.

Deze themata werden in ruime, algemene zin geformuleerd (bijvoorbeeld: Kan je me jezelf, je karakter beschrijven?). De onderzoeker had tevens per thema een aantal topics geselecteerd, die bevroegd werden indien deze niet aan bod kwamen in de gegeven antwoorden en waarvan een mogelijke relevantie voor het onderzoek verwacht werd (bijvoorbeeld, aansluitend bij bovenstaande vraag: competitief ingesteld, vooral gericht op zekerheden, omgang met stress, impulsief, dominant, jaloers, sociale integratie vs. isolatie?) (zie bijlage 3 voor een overzicht).

Het thema grensoverschrijdend gedrag werd niet rechtstreeks bevroegd, met als redenen het bedreigende karakter van dit onderwerp in een face-to-face interview, de hoge drempel om hierover te praten en anticipatie op negatieve reacties van de partner of de interviewer en bijgevolg een verhoogde kans op sociaal wenselijke antwoorden.

Vragenlijsten

Victimisatie en plegen van geweld worden beoordeeld door de Conflict Tactics Scales-Revised² (CTS2; Straus, Hamby, Boney-McCoy & Sugarman, 1996), het meest wijdverspreide instrument voor onderzoek naar familiaal geweld (Straus & Douglas, 2004). De CTS2 bestaat uit 39 items, bij dewelke respondenten aangeven hoe vaak zij zelf en hun partners bepaalde gedragingen stellen tijdens conflictsituaties in het voorbije jaar. Dit betekent een totaal van 78 vragen. De CTS2 bestaat uit vijf schalen. Deze meten respectievelijk fysiek, psychologisch en seksueel grensoverschrijdend gedrag, fysieke verwondingen en acties ondernomen om tot een akkoord te komen in geval van conflict (Straus et al., 1996) (zie ook bijlage 4). Daarnaast was er een korte vragenlijst, polsend naar demografische gegevens en enkele relatiegegevens. Beide vragenlijsten kunnen, met antwoordinstructies en –formulieren, in bijlage 5 teruggevonden worden.

2.2.1.3. Procedure

De eerste contactname met de participanten geschiedde via e-mail, met informatie over de inclusiecriteria, het kader van het interview (een thesis rond relatiebeleving en conflicthantering) en garantie van anonimiteit (naar de partner, de referentiepersoon en in de thesis zelf). Er werd aangegeven dat de interviews van beide partners afzonderlijk zouden worden afgenomen en konden plaatsvinden op tijdstip en locatie van hun keuze.

---

² De nederlandstalige versie werd bekomen via de website van Straus <http://pubpages.unh.edu/~mas2/>)

Alle koppels kozen de thuissituatie als locatie voor de afname van het interview. De interviews werden afgenomen in een rustige kamer, in afwezigheid van derden. Er werd geopteerd voor een afname van de interviews vlak na elkaar en dit (1) omwille van praktische redenen, aangezien de interviews plaatsvonden in alle uithoeken van het Vlaamse landschap en (2) omdat het laten plaatsvinden van het ene interview na het andere, het onmogelijk maakt over de inhoud van de interviews te communiceren en bijgevolg elkaars antwoorden te beïnvloeden. Geen specifieke afnamevolgorde werd voorzien.

De verscheidene interviews werden opgenomen op cassette, na vraag voor akkoord. Er werd gedrukt op het belang van het vertellen van hun 'eigen' verhaal. Achteraf werd ruimte geboden om bedenkingen te formuleren of bijkomende vragen te stellen en werd tevens de mogelijkheid voorzien om de interviewer te contacteren bij eventuele resterende vragen. De vragenlijsten werden *na* afname van het interview overhandigd om de inhoud van de interviews niet te kleuren. Alle lijsten werden onmiddellijk na de interviews ingevuld, met uitzondering van één partner wegens tijdsgebrek. Er werd geen vergoeding voorzien, wel een kleine attentie en de mogelijkheid om de thesis na afhandeling te verkrijgen, waarop allen ingegaan zijn. De interviews werden afgenomen tussen november 2006 en februari 2007 en de duur varieerde van 20 tot 75 minuten.

2.2.2. DATA-ANALYSE

2.2.2.1. Vragenlijsten

De antwoorden op de CTS2 werden in tabellen gegoten (zie bijlage 6). Uitgangspunt bij de analyse van de CTS2 is: 'heeft grensoverschrijdend gedrag binnen dit koppel plaatsgevonden en, indien ja, welk soort grensoverschrijdend gedrag?'. Gedrag wordt geacht te hebben plaatsgevonden indien de persoon zelf aangeeft dat hij/zij hiertoe is overgegaan of indien diens partner zegt dat die persoon grensoverschrijdend gedrag gesteld heeft. Een voorbeeld ter verduidelijking: in een koppel geeft de mannelijke partner aan dat zowel hijzelf als zijn partner een daad van fysiek grensoverschrijdend gedrag hebben gesteld, terwijl zijn partner van beide feiten geen melding maakt. Hier wordt van uitgegaan dat beiden dit fysiek grensoverschrijdend gedrag hebben gepleegd. Achterliggende gedachten voor dit uitgangspunt zijn de tegemoetkoming aan een eventuele onderrapportering van één van beide partijen en de aandacht die uitgaat naar de beleving van de respondenten. Opteren voor bovenstaande analyse, impliceert dat de nadruk ligt op het al dan niet voorkomen van een bepaalde vorm van grensoverschrijdend gedrag, en minder op de frequentie van dit voorkomen en eventuele discrepanties binnen koppels in items of frequentie van voorkomen van items.

Belangrijkste doel van de demografische data was de kenmerken van de respondenten nagaan. Aangezien de hier opgenomen variabelen zich meer lenen voor analyse binnen een kwantitatief kader en deze in de inhoud van de interviews niet aan bod komen, hetgeen een betekenisvolle kwalitatieve analyse moeilijk maakt, werd besloten deze data niet integraal op te nemen in dit onderzoek. De lengte van de relatie en de woonsituatie vormen hier een uitzondering op: deze

aspecten zullen wél belicht worden daar waar deze relevant blijken voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

2.2.2.2. Interviews

De interviews werden letterlijk uitgetypt. De interviews van één koppel werden niet weerhouden wegens problemen met de opname, waardoor belangrijke delen van het gesprek verloren gingen. Dit koppel wordt bijgevolg voor verdere analyse van zowel interviews als vragenlijsten niet opgenomen.

Als epistemologisch uitgangspunt geldt de contextuele constructivistische visie zoals verdedigd door Madill, Jordan & Shirley (2000). De focus ligt niet zozeer op de betrouwbaarheid van het coderingsproces: er wordt uitgegaan van multipele interpretaties van een fenomeen, afhankelijk van de positie van de onderzoeker en de context van het onderzoek. De nadruk ligt op reflexiviteit tijdens de analyse (Madill et al., 2000; Nigel, 2004).

Voor de data-analyse, werd geopteerd voor de templatebenadering, waarbij tekstuele data thematisch georganiseerd en geanalyseerd worden (Nigel, 2004), met als doel nieuwe beschrijvingen van bekende fenomenen te genereren (Malterud, 2001). De onderzoeker produceert hierbij een lijst van codes, georganiseerd in een 'template' of mal. Vaak wordt gestart met een aantal a priori opgestelde codes (meestal op basis van de topics in het interview), hetgeen de zogenaamde 'initiële template' vormt, die toegepast wordt op de analyse van de tekst (Nigel, 2004). Deze template wordt verder ontwikkeld in het licht van de analyse en nagegaan wordt of de gegevens bekomen door middel van de interviews in de template zijn onder te brengen (Baarda, de Goede & Teunissen, 2005; Nigel, 2004). Bedoeling is te komen tot een definitieve template die als basis dient voor de interpretatie van de dataset en het neerschrijven der bevindingen (Nigel, 2004). De definitieve template voor dit onderzoek kan gevonden worden in bijlage 7.

Aangezien *"the 'keyness' of a theme is not necessarily dependent on quantifiable measures – but rather on whether it captures something important in relation to the overall research question"* (Braun & Clarke, 2006, p. 82), staat prevalentie niet centraal. Hoewel de aandacht uitgaat naar terugkerende patronen, ligt, gezien het exploratief karakter van dit kwalitatief onderzoek, de nadruk evenzeer op individuele betekenisgeving en aandacht voor uitzonderingen. Met het oog op data-triangulatie, worden de interviews van beide partners van een koppel ook onderling vergeleken. Indien discrepanties opvallen, worden deze ook besproken en geïntegreerd in de interpretatie.

3. ONDERZOEKSBEVINDINGEN

In eerste instantie worden onder deze titel de resultaten van de CTS2 belicht. Diepgaande analyse vond, zoals reeds aangehaald, niet plaats. Dit gebeurde wel op het niveau van de interviews. De structuur van de template volgend, werd het tekstmateriaal gescreend op relevante aspecten.

3.1. GRENDOERSCHRIJDEND GEDRAG: DE CTS2

Ter herhaling volgt het uitgangspunt bij de analyse van de CTS2: 'heeft er grensoverschrijdend gedrag binnen dit koppel plaatsgevonden en, indien ja, welk soort grensoverschrijdend gedrag?'. In een eerste antwoord blijkt dat er in elk koppel sprake is van grensoverschrijdend gedrag (onder deze titel verder afgekort als GG). Slechts één mannelijke partner is nog tot geen enkele vorm ervan overgegaan.

Niemand maakt melding van ernstig of mild seksueel GG en van ernstig fysiek GG. Mild fysiek GG vond plaats bij vijf van de zeven koppels, waarvan in vier gevallen gepleegd door de vrouwelijke partner en in evenveel gevallen door de mannelijke partner. Items hebben betrekking op het omdraaien van de arm van de partner, het duwen of wegschuiven van de partner en het hard vastgrijpen van de partner. Twee koppels maken melding van ernstig psychologisch GG, waarvan één koppel niet behoort tot diegenen die mild fysiek GG stelden. Het betreft het beschuldigen van de partner een waardeloze minnaar te zijn en iets kapot maken van de partner. Alle partners, behoudens de mannelijke partner die geen enkele vorm van GG stelde, hebben een daad van mild psychologisch GG gesteld. Items gaan over het beledigen van of vloeken tegen de partner, schreeuwen of gillen tegen de partner, stampvoetend de kamer of het huis uitlopen tijdens een ruzie en iets doen om de partner te treiteren. Een opvallende differentiatie kan hier gemaakt worden bij diegenen die slechts een aantal maanden samen zijn en zij die gedurende langere periode een koppel vormen: bij de eersten betreft het slechts een éénmalige uiting van mild psychologisch GG, bij de laatsten zijn verscheidene van de bevroegde items toepasselijk, waartoe bovendien vaak meer dan eens toe werd overgegaan.

Aangezien overal reeds CCV plaatsvond, geschiedt de interpretatie van de interviews vanuit deze optiek. Dit sluit aan bij onderzoeken rond CCV: ook daar wordt uitgegaan van een éénmalig feit van GG, waaraan risicofactoren gelinkt worden. Voor vooropgesteld onderzoek betekent dit dat vooral risicofactoren naar voor zullen komen, die in hoofdzaak van toepassing zijn op mild fysiek en mild psychologisch GG. Toch zal ook specifieke aandacht uitgaan naar mogelijke protectieve factoren. Immers, zoals aangegeven, vond geen seksueel GG, geen ernstig fysiek GG en nauwelijks ernstig psychologisch GG plaats.

3.2. NAAR EEN ANTWOORD OP DE ONDERZOEKSVRAGEN

3.2.1. INTRA-INDIVIDUELE KENMERKEN

3.2.1.1. Een aantal algemene bevindingen

Opvallend is de grote overlap tussen de eigenschappen die personen zichzelf toeschrijven en deze die hun partners hen toedragen. Respondenten percipiëren zichzelf op gelijkaardige wijze als hun partners dit doen. Dit geldt zowel voor kenmerken die eerder als negatief beschouwd worden, als voor positieve karaktereigenschappen. Partners lijken zich dus bewust van de eigen kwaliteiten en werkpunten, alsook van deze van de partner. Karaktereigenschappen die partners aan elkaar toeschrijven maar die niet in de zelfbeschrijvingen voorkomen, worden dan ook in wat volgt samengenomen teneinde een vollediger beeld te schetsen.

De kenmerken die respondenten zichzelf toeschrijven zijn heel divers. Onderstaande tekst wordt toegespitst op de grootste opvallendheden en een aantal eigenschappen expliciet bevestigd in de interviews.

3.2.1.2. Eigenschappen betrekking hebbende op de persoon zelf

Vooraf vrouwen blijken een sterke nood aan planning en structuur te ervaren, en vertonen een grotere behoefte aan zekerheden dan hun mannelijke partners. Hier hangen vermoedelijk een aantal dingen mee samen. Bijvoorbeeld vertonen een aantal onder deze vrouwen perfectionistische trekken. Vrouwelijke respondenten overwegen hun handelen meer, terwijl mannelijke respondenten vaker impulsief reageren. Vele vrouwelijke respondenten ervaren onzekerheid over zichzelf of over de relatie. Dit uit zich vaak in jaloersheid, hetgeen al eens kan leiden tot conflict.

"(...) in het begin dan was dat troostend en 'ooh, ge moet niet jaloers zijn', maar naarmate dat dat een beetje obsessief werd dan was hij echt zo kort en vies tegen mij (...)" (R1a).

Voor de meeste vrouwen geldt dat ze stressgevoelig zijn (hoewel ook een beperkt aantal mannen dit aangeven). Ook dit kan samenhangen met de nood aan structuur en zekerheid, aangezien het gevoel de zaken niet onder controle te hebben en onduidelijkheid in bepaalde situaties, kan leiden tot hevige stressreacties. Dit mondt regelmatig uit in een inadequate stresscoping, waarvan de partner wel eens de gevolgen draagt.

"(...) ik houd dat meestal voor mezelf, behalve tegen mijne vriend natuurlijk, daar ga ik het wel op afreageren, (...) dan is dat wel op hem dat dat terechtkomt allemaal, al de spanningen en zo" (R5c).

Een paar mannelijke respondenten geeft daarentegen aan de zaken gemakkelijk(er) te kunnen relativeren, rustiger te zijn of meer beheerst te handelen.

"(...) als iets chaotisch is, zal ik over 't algemeen wel zien wat er vooral moet veranderd worden en zal ik me daarop richten en als er dan nog details tegensteken, kan ik dat wel heel gemakkelijk relativeren" (R16h).

Binnen een koppel worden voor alle bovenstaand besproken kenmerken, regelmatig discrepanties teruggevonden. Respondenten geven zowel van zichzelf als bij hun partner aan dat ze die eigenschappen die doorschieten in een eerder extreme positie (zoals een extreme nood aan planning), wensen te veranderen.

De helft van alle respondenten omschrijft zich ook als koppig. Meer dan de helft van de vrouwen geeft verder aan zeer emotioneel te zijn. Ook deze hebben een impact op conflictsituaties.

"Ik denk dat ik ook wel een heel gevoelig persoon ben, want euh, moest ik in een conflict komen dan zou ik heel rap beginnen te wenen, dat heb ik al wel heel vaak gehad" (R9e).

Andere kenmerken zijn zeer uiteenlopend, waaronder rationeel zijn, werklustig/actief, vergeetachtig, ongeduldig, doorzetter, egocentrisch, eerlijk, kritisch, trouw, intelligent, goed gevoel voor humor,... Sommige van deze kenmerken vormen een bron van conflict.

3.2.1.3. Eigenschappen relevant in contact met partner en derden

Bijna alle participanten geven aan een vrij uitgebreid vriendennetwerk te hebben en zich bijgevolg niet in een sociaal isolement te vinden. Velen zijn geëngageerd in buiten-relatieve activiteiten en vinden zich vrij sociaal (hoewel in eerste instantie soms wat afwachtend). De meesten staan open voor anderen, zitten in met anderen, zijn zorgzaam en behulpzaam en bieden een luisterend oor. Deze laatste kenmerken gelden ook in vele gevallen ten overstaan van de partners.

De meeste respondenten geven te kennen niet echt dominant in de relatie te zijn. Dominantie heeft ook niet altijd te maken met elkaar zaken opdringen, maar ook met verwachtingen ten aanzien van elkaar: samen leven impliceert dat je er ook moet zijn voor elkaar, zonder dat dit betekent dat de ene moet toegeven aan alle wensen van de andere. Het kan wel zijn dat dominantie zich veruiterlijkt op een aantal momenten of een aantal vlakken.

"In sommige situaties kan ik wel zo een beetje leiding nemen als ik voel dat dat wel nodig is maar ik ga dat niet, zeker niet altijd doen" (R7d).

In twee koppels blijkt dominantie samen te hangen met een eerder meegaande opstelling van de mannelijke partner. Deze toegeeflijke attitude lijkt als het ware dominantie uit te lokken.

"(...) mijn vriend die heeft zoiets van 'ja wat jij zegt is goed'. Die geeft mij soms een beetje teveel vrijheid, zodat ik misschien wel zal dominanter zou kunnen worden (...)" (R11f).

Net zoals hierboven beschreven, geven respondenten in hun beschrijvingen eigenschappen die slechts éénmalig of een aantal keer benoemd werden, zoals aanhankelijk, lief, spontaan, toegeeflijk, weinig empathisch, niet altijd even verdraagzaam, vriendelijk,... waarvan een aantal aanleiding geven tot conflicten.

3.2.2. INTERINDIVIDUELE KENMERKEN

3.2.2.1. Communicatieve elementen

3.2.2.1.1. Onderwerpen in de communicatie

Uit de analyse blijkt dat zeer veel gepraat wordt en de onderwerpen zeer uiteenlopend zijn. In eerste instantie gaan de gesprekken vaak over zaken van meer oppervlakkige aard, zoals het verloop van de dag, en praktische regelingen, zoals wie wanneer ergens plannen voor heeft. Afspraken doorbrieven vormt hierbinnen een veelvoorkomend aspect en bij een aantal koppels loopt het op dat vlak regelmatig mis, hetgeen kan uitmonden in conflicten.

"(...) zo kan veel ruzie worden vermeden tussen ons (...) doordat we goed op de hoogte zijn van wat dat de plannen zijn, weet ge ook: wat moet ik vanavond van hem verwachten" (R5c).

De meeste koppels debatteren eveneens over meer diepgaande zaken, al mag dat voor sommigen soms wat meer zijn. Inhoud van deze gesprekken betreffen bijvoorbeeld toekomstplannen, de relatie zelf, problemen die één van beiden ervaart of zaken die belangrijk geacht worden.

Volgens de meesten is alles bespreekbaar met hun partner en globaal genomen geven de meesten aan geen geheimen voor deze te hebben. Een aantal zaken wordt niet gecommuniceerd. Het betreft gevoelige onderwerpen, zoals gevoelens hebben voor iemand anders, of onderwerpen waarvan geweten is dat de partner hier weinig interesse voor heeft, waar deze zich niet achter zou kunnen scharen of om deze niet te kwetsen.

3.2.2.1.2. Naast veel kansen: een aantal knelpunten

Belangrijk in een relatie, is de ruimte om je gevoelens te kunnen uiten. Bij de meesten en meestal is daar plaats voor. Soms wordt er echter niet toe gekomen om duidelijke of open boodschappen over te brengen of te ontvangen. Het gaat er dan vaak niet om dat de wil ontbreekt om te communiceren, maar dat het niet op een adequate manier lukt. Allerhande redenen worden hiervoor aangehaald: door man/vrouw verschillen kunnen partners elkaar niet altijd even goed begrijpen, door tijdsgebrek kan er niet altijd toe gekomen worden alles even goed te zeggen, doordat partners van elkaar weten waar de andere het moeilijk mee heeft, wordt niet alles even open gecommuniceerd, doordat zaken te lang voor zich gehouden worden, kunnen deze er na een tijd op overdreven wijze uitkomen en tot slot kan communicatie over gevoelens moeilijk verlopen omdat gevoelens soms moeilijk te verwoorden zijn.

" (...) het is eerder verwarrend als ik zo mijn emoties loslaat. (...) Omdat ik het zelf ook niet weet, ik weet niet goed wat dat ik voel, dus ik spreek mij constant tegen en dat is heel ambetant" (R8d).

Naast deze redenen kan het zijn dat er niet wordt gecommuniceerd, omdat daar (op dat moment) geen behoefte of nood aan is bij één van de partners. Er zijn partners die alles

onmiddellijk willen uitpraten en communiceren, er zijn er andere die daar even hun tijd voor nodig hebben. Communicatie betreffende gevoelens kan ook stroef verlopen omdat de partner daar moeilijk over kan praten.

Bovenstaande gebrekkige communicatiewijzen, kunnen aanleiding geven tot discrepanties tussen partners in de wensen met betrekking tot communicatie en bijgevolg ontstaan verschillen in behoeften en kans op conflicten.

"(mannelijke partner) is dan een persoon die meer in zichzelf allé meer introvert dan ik en ik wil juist dat we spreken en dat heeft wel al voor conflicten gezorgd (...)" (R7d).

Hoewel een duidelijke communicatie niet altijd lukt of moet, achten de meesten een open en eerlijke communicatie belangrijk en ook van toepassing op hun relatie. 'Niets voor elkaar verzwijgen', lijkt een door velen gehanteerd en/of verwacht motto. In het gros van de koppels, vormt de partner dan ook steeds de eerste gesprekspartner.

Het gevoel hebben dat je alles kan zeggen en uiten, is echter slechts één kant van de medaille. Belangrijk is tevens hoe een partner hiermee omgaat en opvang kan bieden voor hetgeen gecommuniceerd wordt. Meestal wordt aangegeven dat, wanneer gevoelens geuit worden, daar erkenning aan gegeven wordt. Partners proberen elkaar te begrijpen, proberen elkaar beter te doen voelen. De andere wordt opgevangen en er wordt naar geluisterd. Hierdoor ontstaat een gevoel van veiligheid.

"Wij gaan nooit schrik hebben om, ja, uitgelachen te worden of zo, of om scheef bekeken te worden omdat ge iets voelt of zo, dat kunnen we allemaal bespreken, dat is allemaal geen probleem" (R2a).

"(naam partner) kan kan heel gemakkelijk euh luisteren en begrijpen zonder een oordeel te vellen of een gevolg te trekken" (R16h).

Toch lukt het niet bij iedereen om altijd even open en begaan te zijn met de partner. Soms wordt te snel voorbij gegaan aan zorgen van de partner en vindt geen erkenning plaats voor de gevoelens van de andere. Dit kan zijn omdat ze niet weten wat zeggen of niet weten hoe op een adequate wijze te reageren in zo een situaties of omdat een emotioneel zwaar onderwerp niet altijd een diepgaand gesprek behoeft.

"Ik communiceer helemaal niet, als er een probleem is en (partner) wilt daarover spreken dan klap ik dicht. (...) Dan sluit ik mij op en ik wil dan iets zeggen en alles wat ik zeg is zo stom en heeft (partner) echt niks aan" (R8d).

"Als er een probleem is, dan breng ik daar altijd een grappige noot in en dan lost zich dat op" (R6c).

3.2.2.1.3. Non-verbale communicatie

Naast de verbale communicatie, pikken partners ook non-verbale signalen van elkaar op. Zo geven de meesten aan dat wordt aanvoeld of gezien wanneer het niet met hun partner gaat. Soms wordt verwacht dat de partner non-verbale signalen herkent en erop reageert. Dit impliceert

niet dat een herkenning van deze signalen door de partner, betekent dat daaromtrent een communicatie kan aangevat worden.

"Ik denk dat hij heel duidelijk weet als het me niet gaat of of verdrietig ben of boos... (...) Dan hoef ik niet te zeggen 'ik ben nu verdrietig', dan weet hij dat wel. Allé, verwacht ik dat hij dat weet. En dat is niet altijd maar dan volgt daar nog wel een ruzie op en dan weet hij dat wel (lacht)" (R3b).

3.2.2.2. Relationele elementen

3.2.2.2.1. Verbondenheid...

Een groot aantal koppels maakt melding van een diepgaand vertrouwen in elkaar. Bij de andere respondenten blijkt dit eerder breekbaar: het lijkt eerder te gaan over elkaar wel te *willen* vertrouwen dan wel een fundamenteel vertrouwen in elkaar te hebben. Op vlak van affectie en intimiteit, ervaren de ondervraagden allen voldoening.

De meeste respondenten geven aan gedeelde interesses te hebben, alsook een vaak (deels) gelijklopende vriendenkring. Dit verhoogt de kans op verbondenheid en laat toe meer tijd samen te spenderen. Het hebben van een gemeenschappelijk interesseveld, bevordert begrip van de fascinatie voor en tijdsinvestering in de interesses die een partner heeft.

Betreffende het krijgen van steun en waardering van de partner, geeft regelmatig één van beide partners aan dat dit zwaarder doorweegt bij de andere dan wel bij haar- of hemzelf. Nochtans maakt diegene die minder steun of waardering krijgt, hier geen melding van. Belangrijke noot hierbij is dat allen wel steun/waardering krijgen. De nadruk ligt dan ook op het feit dat dit niet altijd in even grote mate gebeurt. Zeker wanneer het op persoonlijk vlak niet goed gaat met één van beide partners of één van hen geconfronteerd wordt met een moeilijke situatie, wordt steun gegeven.

De respondenten ervaren in het algemeen voldoende tijd voor hun relatie. Bij velen wordt getracht zoveel mogelijk samen te zijn en bewust tijd gemaakt om samen door te brengen. Vaak lukt dit wat minder in de week of in drukke periodes, maar dat wordt soms achteraf gecompenseerd. Toch is tijd samen doorbrengen in enge zin niet altijd voldoende. Van belang is eveneens hoe die wordt ingevuld, en daar speelt samenwonen een rol in. Samenwonen vergt immers ook veel praktische en huishoudelijke regelingen, hetgeen een grote hap neemt uit het tijdsbudget dat een koppel samen heeft. Dit impliceert dat de samen doorgebrachte tijd weliswaar kwantitatief als voldoende wordt ervaren, maar niet altijd even kwaliteitsvol kan ingevuld worden.

"We brengen wel veel tijd door met samenwonen zo, maar da's dan zo meer... gelijk afwas doen of koken of het huis onderhouden is geen tijd voor mij doorbrengen (...), soms zou ik zo meer tijd met elkaar willen doorbrengen. (...) meer dingen voor ons plezier samen doen" (R10e).

Een aantal partners geeft aan een gevoel van eenheid met hun partner te hebben of ten minste een sterk gevoel van verbondenheid te ervaren. Dit samenhorigheidsgevoel vertaalt zich ook naar de buitenwereld toe, waarbij partners het koppelaspect benadrukken en als één front naar buiten opereren.

"Ik ben niet alleen, ik praat ook met mensen constant 'wij' 'wij' 'wij', als (partner) er niet is hè of, 'wij' gaan daar eens over nadenken, 'wij' gaat dit, 'wij' gaan... Het is constant 'wij'. Ik ik ik ik, ik zeg bijna nooit 'ik' als ik met andere mensen spreek" (R1a).

3.2.2.2.2. ... versus differentiatie

In de meeste koppels ligt de nadruk op 'samen'. Maar dit betekent geenszins dat een gevoel van eenheid impliceert dat er geen ruimte is voor differentiatie binnen de relatie. Deze differentiatie in de relatie veruiterlijkt zich op verscheidene niveaus. Het houdt in dat partners elkaar niet wensen te veranderen of toe te eigenen en dat beiden niet gelijkaardige eigenschappen hoeven te vertonen. Bijgevolg kan ieder zijn eigen zaken en persoonlijkheid blijven behouden en ontstaat geen afhankelijkheidsgevoel. Dit kan geschieden zonder een gevoel van verlies van verbondenheid.

"(...) dat wij elkaar als één kunnen beschouwen. Maar niet als één, dat ge altijd samen moet zijn en altijd dezelfde dingen moet doen en dat ge geen eigen mening moogt hebben bijvoorbeeld" (R3b).

"Als zij er is valt alles een beetje op zijn plaats; zij is juist het tegenovergestelde van mij, dat vult mij eigenlijk juist aan" (R10e).

Ondanks het feit dat de meesten veel tijd in koppel doorbrengen en sommigen zelden apart weggaan, betekent dit niet dat de aandacht enkel en alleen naar elkaar uitgaat. De klemtoon ligt met andere woorden niet steeds op het koppelaspect.

"(...) als we dan bij vrienden zijn, het is niet dat we daar dan de ganse tijd bij elkaar en dan allé, omdat wij elkaar toch zoveel zien, (...) dan zijn wij gewoon apart daar als vrienden allemaal tesamen (...)" (R1a).

Veel samen zijn werkt niet altijd even bevorderend voor de relatie. Er is ook behoefte aan afzonderlijke activiteiten. Teveel samen zijn kan tot conflicten leiden. Dit suggereert een nood aan differentiatie in de relatie. Alle koppels ervaren ruimte om aparte initiatieven of activiteiten te ondernemen wanneer daar behoefte aan is en krijgen daar ook steun in van hun partner.

"We hebben alletwee toch wel ons eigen tijd nodig ook. (...) als wij teveel bij elkaar zouden rondhangen, dan krijgen wij conflicten. Ja, da's niet goed voor onze relatie" (R9e).

3.2.2.2.3. Samenzijn: een proces in verandering

Demografische aspecten, zoals de woonsituatie en de duur van de relatie, drukken eveneens hun stempel op een koppel. Een aantal tot nog toe besproken aspecten hebben hier betrekking op, zoals het feit dat samenwonen meestal maakt dat partners meer tijd met elkaar spenderen. Maar samenwonen heeft ook een negatieve impact op de partners. Zo brengt samenwonen meer stress en verantwoordelijkheden met zich mee. Deze stress en verantwoordelijkheden worden meer

'gedeeld' dan in een prille relatie. Bijgevolg worden frustraties daaromtrent sneller op elkaar uitgewerkt. Respondenten van koppels die nog niet zo lang samen zijn, beseffen dat bepaalde aspecten veranderen naarmate de relatie langer duurt en/of wanneer er sprake is van samenwonen.

"(...) nu de laatste tijd hebben we regelmatig ruzie gehad omwille van die stress van dat samenwonen (...) omdat we zo opeens voor alles alleen stonden. (...) plotseling woonden we dan alleen, gingen we gaan werken en dan komt ge thuis en moet ge aan alles beginnen (...)" (R7d)

"(...) wij hebben veel woordwisselingen in die zin van 'ja, ruim uw sokken op' en 'doe es wat meer in het huishouden' (...)" (R3b).

"(...) nu dat, allé ge zijt maar pas samen, dat maakt allemaal niet zoveel uit, maar ik denk naar later toe dat dat wel iets belangrijk gaat worden" (R15h).

De meeste koppels zijn globaal gezien tevreden over hun relatie. Een aantal onder hen geven aan dat relaties nooit perfect zijn en er altijd wel zaken zijn waaraan gewerkt kan worden, zaken waarin samen een weg gezocht dient te worden. Er wordt met andere woorden uitgegaan van een zekere 'normaliteit' van grote of minder grote werkpunten en ups en downs in een relatie.

3.2.2.3. Conflictueuze elementen

3.2.2.3.1. Conflicten als eigen aan het samenzijn als veranderingsproces

De antwoorden betreffende conflictueuze elementen worden toegespitst op de koppels met een langere relatie, aangezien slechts één van beide koppels die een aantal maanden samen zijn, melding maakt van een éénmalige kleine ruzie. Reden dat hier nog geen conflicten hebben plaatsgevonden, hebben onder andere te maken met het feit dat jonge relaties andere kenmerken vertonen dan langdurigere relaties en relaties waarin partners samenwonen, zoals reeds besproken werd.

"dan is alles nog koek en ei en is nog alles mooi en lief" (R12f).

3.2.2.3.2. Diversiteit in oorzaken van conflicten

De redenen die aanleiding geven tot een conflict zijn zeer uiteenlopend. In bovenstaande tekst werden reeds een aantal oorzaken aangehaald, zoals de huishoudelijke takenverdeling, afspraken die niet gecommuniceerd werden en veel bij elkaar zijn.

Daarnaast worden factoren onderscheiden die meer betrekking hebben op eigenschappen of gedragingen van personen. Het kan gaan om karaktertrekken zoals jaloezheid of impulsiviteit, of momentane toestanden, zoals een partner die zich slecht gedragen heeft bij vrienden of dronken was. Specifieke uitlokkers op persoonlijk vlak komen echter niet zo veel voor.

Het zijn vooral discrepanties tussen partners wat betreft eigenschappen en gedragingen die regelmatig aanleiding tot conflict geven. Partners zitten niet altijd op dezelfde golflengte. Het ervaren onbegrip zorgt hierbij voor een escalatie van de situatie, hetgeen kan uitmonden in een conflict. Het gaat dan bijvoorbeeld over zaken die één van beide partners belangrijk vindt terwijl dit

voor de andere niet zo is, of iemand die zich zorgen maakt en diens partner niet snapt waarom deze zich zo opwindt, of één van beiden die nood heeft aan planning en structuur terwijl de andere die behoefte totaal niet heeft. Ook vanuit de behoefte aan vrijheid, kan een conflict ontstaan.

"Misschien dat wij, ja, misschien doordat wij al zo lang samen zijn, dat ge af en toe, uw eigen gat wilt slagen in de muur om terug wat te kunnen ademen en terug zoiets te hebben van 'was ik maar alleen efkes'" (R1a).

Communicatieve factoren spelen evenzeer een rol in conflictsituaties. Een boze reactie op een kwade partner bijvoorbeeld, kan aanleiding geven tot een verdere escalatie ervan. Maar ook de communicatie zelf kan leiden tot conflicten. Hoe dan ook, discussie belemmert een adequate communicatie.

"De discussies gaan over het feit dat we niet kunnen discussiëren" (R8d).

"(...) dat is meestal wel als ge een discussie hebt, dat ge dan niet heel heel duidelijk communiceert of heel open communiceert, das wel een feit. Dan gaat er rap iemand zeggen van 'ja foert ik zeg niks ni meer' of zo en ja, dan kunt ge dat beter wel op een andere manier oplossen" (R2a).

Conflicten hoeven niet altijd over fundamentele zaken te gaan. Velen geven aan dat vaak geruzied/gebekvecht wordt over triviale zaken. Achteraf wordt dan vaak de vraag gesteld waarom daar eigenlijk ruzie over gemaakt werd. Zulke banale conflicten worden dikwijls geïnduceerd door stress, vermoeidheid of humeur, waardoor de verdraagzaamheidsdrempel heel wat lager komt te liggen en partners even tot een uitbarsting komen omwille van niets. Op het moment dat het conflict zich stelt, is dit 'niets' evenwel belangrijk. De 'echte' oorzaak ligt echter bij een opeenstapeling van frustraties en de impact van externe factoren.

"Wij maken vooral ruzie als we alletwee zo drukke periodes achter de rug hebben en als het zowat voor u eigen, als ge voor uzelf ewa weinig rust wilt, dan worden het ruzies over echt banale dingen van 'ge zijt dat vergeten' of 'ge zijt dat vergeten' maar dan eigenlijk moest die gebeurtenis in een vakantie plaatsvinden zoudt ge daar nooit over, ge zijt eigenlijk denk ik een beetje persoonlijk dat ge dan gewoon er wat door zit" (R5c).

"(...) als ik mijn eigen niet goed voel, dan ga ik hem daarop pakken, terwijl ik daar eigenlijk geen probleem mee heb, dus zo zijn er dan ruzies, terwijl dat die er eigenlijk niet moeten zijn" (R1a).

Op stresserende momenten of op momenten dat het wat minder gaat wordt regelmatig de nood ervaren om even alleen te zijn. Wanneer hun partner per sé wil praten, wordt de situatie voor sommigen alleen maar erger. Tegenstrijdige signalen kunnen al eens worden uitgezonden. Het is dan aan de partner om het juiste signaal op het juiste moment op te vangen, zoniet kan een conflict ontaarden.

"(...) soms is het juist dat ge wilt van 'oh kom troost mij' of soms is het van 'kom, laat mij nu echt gerust' (...)" (R5c).

Conflicten kennen ook een ander verloop dan de zonet beschreven wijze. Een meningsverschil bijvoorbeeld kan in een discussie lopen waarbij partners kwaad op elkaar worden omdat ze elkaars

mening maar niet op elkaar toegeduwd krijgen. Of er kan een escalatie van een situatie plaatsvinden doordat één van beide partners koppig is en niet toegeeft.

Er zijn ook terugkerende onderwerpen in ruzies. Een probleem wordt hierbij uitvergroot doordat de inhoud van vorige ruzies bij het huidige probleem wordt bijgehaald, zonder dat deze de kern van de aan de gang zijnde discussie vormt.

"Ik maak dan bijvoorbeeld verwijten aan hem en dat komt dan, ja dat is niet ene keer dat dat er uit is, dat dat dan weg is, dat komt dan terug bij nog iets anders. En dan komt die ruzie van verleden keer er nog eens bij, dat blijft zich dan maar opstapelen en dan draait dat effectief uit de hand (...)" (R1a).

3.2.2.3.3. Conflicthantering

Wanneer een conflict zich stelt, kan daar op verscheidene wijzen mee omgegaan worden. Als manier om uit een conflict te geraken, wordt vaak gepraat. Maar opdat op een constructieve wijze met elkaar gepraat kan worden, is er voor velen nog een periode tussen het punt waarop het conflict zich stelt en het punt waarop het conflict ook daadwerkelijk opgelost is. Tussen deze twee punten bevindt zich regelmatig een soort van 'bezinningsmoment', een moment waarop de gemoederen kunnen bedaren en plaats kan gemaakt worden voor een 'adequate' communicatie. Dit bezinningsmoment kan betekenen dat letterlijk uit de situatie gestapt wordt. In sé gaat het er over dat het gevoel van kwaadheid afneemt.

"Op zich is dat niet zo slecht omdat zo constant bij mekaar blijven ja dan blijft ge zo heel opgehitst en als ge zo effen ademruimte hebt, denk ik, dan kunt ge effen kalmeren en misschien de dingen meer op hun plaats zien (...)" (R7d).

Ook passieve agressie, zoals de andere negeren, komt voor. Een meer geschikte wijze om niet in de directe tegenaanval te gaan maar wel mee te delen dat iemands gedrag niet tolereerbaar was, is het gevoel meedelen dat dit gedrag teweeg bracht, zonder hierbij de persoon zelf te viseren.

"Zo 'awel schat ik ben triest door wat gij mij hebt aangedaan', ni van 'gij klootzak' en zo, dat niet" (R5c).

De meest inadequate conflicthantering is deze waarbij grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt. Vier partners, waarbij twee van hen de 'daders' zijn, maken melding van één feit van fysiek grensoverschrijdend gedrag. Het gaat over met eten naar de partner gegooid te hebben, de partner hard weggeduwd hebben, de partners bij de schouders genomen hebben en een 'tik' uitgedeeld hebben (alook er één teruggekregen hebben). Aangegeven redenen voor twee van deze gedragingen zijn om te shockeren en omdat een partner bleef doorgaan met plagen nadat herhaaldelijk werd aangegeven dat dit gedrag irriteerde. Andere gedragingen, maar niet gericht tegen een persoon, zijn schoppen tegen of gooien met zaken of met deuren slaan.

Naast het fysieke aspect, is er in een aantal gevallen ook sprake van verbaal grensoverschrijdend gedrag. Het gaat hier over tieren, vloeken, schelden en kwetsende dingen

zeggen. Ook dit gedrag kan een diepe indruk nalaten, al zijn sommigen zich bewust van deze impact.

"Boksen en schoppen tegen elkaar, dat doen wij niet. Dus ja, 't is vooral met woorden (...), maar ook wel woorden kunnen soms meer kwetsen als een mot in uw gezicht" (R1a).

"Ik ga nooit echt woorden gebruiken om haar te kwetsen of zo" (R6c).

Het valt echter nauwelijks tot niet voor dat iemand zich beroept op één enkele van alle bovenstaand beschreven wijzen van conflicthantering, hoewel de meesten stellen dat hun conflicten zich op puur verbaal niveau afspelen. Conflicthanteringen verschillen met andere woorden van moment tot moment of conflict tot conflict.

"Ofwel ben ik zo boos dat ik niks meer zeg en dan kunt ge tegen mij opraten zoveel als ge wilt en dan kunt ge het komen goedmaken, en zelfs als het niet nodig is dat ge het komt goedmaken, dan is het beeld maar geen klank. En euh, ofwel is het roepen, tieren en met de deuren gooien (...)" (R3b).

3.2.2.3.4. Van conflicthantering naar conflictoplossing

Na het bezinningsmoment staat de deur vaak open voor conflictoplossing. Eens de initiële woede geluwd is, blijkt een concrete aanpak van het probleem niet altijd nodig. Het conflict kan uitdoven door de futiliteit van het probleem in te zien of te laten inzien. Hoewel dit constructief kan zijn op momenten dat de oorzaak van het conflict ligt in een banaal probleem, betekent een bezinningsmoment echter niet dat de situatie altijd opgelost geraakt.

"(...) Omdat die situatie waar ge echt heel kwaad zijt, dat vervaagt heel snel (...). Na tien minuten of een kwartier, dat gevoel is dan al weg. (...) op een bepaald moment in de ruzie beseft ge dat ge dat eigenlijk allemaal niet wilt, dat dat allemaal tijdverspilling is en dat ge elkaar graag ziet (...) En dan zeggen we sorry en dan is het opgelost" (R2a).

"(...) dan is het ruzie hé, dan zeggen we efkens niks niet meer tegen elkaar, (...) en dan komen we zo stilzwijgend terug naast elkaar zitten en pakken elkaars hand vast en dat is het. Maar zoals (partner) zegt, en ze heeft gelijk, daarmee is het nog niet uitgepraat" (R8d).

Problemen worden ook concreter aangepakt, door naar elkaar toe te stappen en/of verandering te brengen in de oorzaak van het conflict. Vooral voor praktische problemen (bijvoorbeeld afspraken) wordt getracht een andere regeling te vinden om een einde aan het conflict te stellen. Ook zich excuseren (en dit menen) wanneer de oorzaak van het conflict ligt in een gedrag van de persoon, is een wijze om het conflict te beëindigen.

"het wel altijd zo dat één van de twee, diegene die zich het meest schuldig voelt misschien, ik weet het niet, naar de andere toestapt en met de intentie om het goed te maken" (R4b).

Meer in het algemeen, geven de meesten aan dat het conflict vrij snel wordt opgelost en dus zelden een lange nasleep kent. Dit kan enerzijds omdat de oorzaak van vele conflicten ligt in problemen die miniem van aard zijn, maar evengoed omdat ook diepgaande gesprekken over de

gestelde conflicten plaatsvinden. Er wordt dan bijvoorbeeld nagegaan wat er is fout gegaan en waarom het is fout gegaan: communicatie over de wijze van conflicthantering.

"(...) wij proberen echt wel een beetje onze eigen relatietherapeuten te spelen door veel met elkaar te praten, ook wij praten over hoe dat wij met elkaar ruzie maken. (...) Achteraf gaan wij dat wel van op afstand nog eens bekijken. Het kan evengoed zijn dat de ruzie dan opnieuw begint hè (lacht)" (R1a).

4. BESPREKING

Onder deze titel worden de onderzoeksbevindingen op abstracter niveau besproken en waar mogelijk gekoppeld aan de (weinige) gegevens uit de literatuur, vertrekkende vanuit de onderzoeksvragen. Enkele bemerkingen betreffende het onderzoek komen aan bod en suggesties voor vervolgonderzoek worden geformuleerd.

Alvorens hier dieper op in te gaan, wordt in herinnering gebracht dat vertrokken wordt van de vaststelling dat in alle ondervraagde koppels CCV heeft plaatsgevonden en bijgevolg de bevindingen uit de interviews betreffende mogelijke risico- en protectieve factoren geschieden vanuit de optiek dat deze mogelijk van invloed kunnen zijn op CCV. Benadrukt dient echter te worden dat moeilijk rechtstreekse verbanden door middel van vooropgesteld onderzoek kunnen aangetoond worden, aangezien geopteerd werd grensoverschrijdend gedrag via de CTS2 te onderzoeken. Daar waar sprake is van een link van bepaalde factoren met grensoverschrijdend gedrag, betreft het voornamelijk hypothesen die de onderzoeker zelf genereert. Daar waar deze voortvloeien uit kennis van de literatuur of uit de inhoud van de interviews, wordt hiervan expliciet melding gemaakt.

Conflicten worden echter wel veelvuldig door de respondenten aangehaald. Het hebben van een conflict impliceert uiteraard niet dat ook grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt. Maar conflict vormt wel een risicofactor, zowel voor fysiek als psychologisch grensoverschrijdend gedrag (Medeiros & Straus, 2006; Vandecruys, 2003). Dit volgt de lijn van Johnson (2004), die onder CCV de occasionele uitbarstingen van beide partners verstaat, en waarbij geweld meestal plaatsvindt in de context van een specifiek argument (Johnson & Ferraro, 2000). Het zijn deze uitgangspunten die in het achterhoofd dienen gehouden te worden bij het lezen van onderstaande alinea's.

Zonder gegevens van deze beperkte onderzoeksgroep te willen generaliseren, valt op dat de stelling van gendersymmetrie ook in dit onderzoek stand houdt.

4.1. FACTOREN DIE EEN ROL SPELEN IN COMMON COUPLE VIOLENCE

4.1.1. WELKE MOGELIJKE INDIVIDUELE FACTOREN HEBBEN EEN BESCHERMENDE DAN WEL RISICOVERHOGENDE IMPACT OP COMMON COUPLE VIOLENCE?

Hoewel gedefinieerd als intra-individuele kenmerken, dient opgemerkt dat een kenmerk slechts en slechts dan alleen tot uiting komt *in relatie met een andere* (hetzij met partners, hetzij met andere derden), en is bijgevolg in zekere zin ook interindividueel. Een kenmerk kan eveneens variëren naargelang de contexten waarin een persoon verkeert en de rollen die een persoon aanneemt.

Met betrekking tot de individuele factoren, kan wat betreft de vele gegeven eigenschappen die slechts éénmalig of beperkt voorkwamen, moeilijk uitsluitel gegeven worden op welke wijze deze

een rol zouden kunnen spelen in CCV, al zijn er wel die hun rol hebben in conflicten, zoals een egocentrische attitude.

De vaststelling van grote overlap in toegeschreven kenmerken tussen beide partners van eenzelfde koppel en de gevolgtrekking hieruit dat allen zich bewust zijn van de eigen kwaliteiten en werkpunten en die van de partner, kan positief benoemd worden. Het zou een terechte opmerking zijn te zeggen dat bewustzijn van een werkpunt niet impliceert dat daar rekening mee gehouden wordt in gedrag naar een partner toe, maar de onderzoeker meent dat het alvast een beginpunt is. Immers, geen bewustzijn van de eigen tekorten, noch van kwaliteiten van de partner, kan de kans verhogen dat 'de andere' al te gemakkelijk wordt aanzien als 'oorzaak' van mogelijk grensoverschrijdend gedrag en het kan tevens de inhibitie van eigen grensoverschrijdend gedrag belemmeren.

Vrouwen onderscheiden zich van mannen in hun sterke nood aan planning en structuur, een grotere behoefte aan zekerheden, ze overwegen hun handelen meer, ervaren meer onzekerheid over zichzelf of de relatie, zijn jaloers, stressgevoeliger en hanteren vaker inadequate stressmanagementtechnieken (merk op dat niet al deze eigenschappen gelden voor alle vrouwen en sommige eigenschappen ook gelden voor een aantal mannen). Een aantal van deze eigenschappen hangen samen, zoals onzekerheid over zichzelf/de relatie en jaloers zijn en zoals inadequate stresscoping wanneer niet tegemoet gekomen wordt aan de nood aan planning en structuur. Deze eigenschappen vormen vaak een bron van conflict.

Jaloezie werd door Medeiros en Straus (2006) aangekaart als risicofactor voor grensoverschrijdend gedrag. Ze maken, evenals Vandecruys (2003), ook melding van stressvolle omstandigheden die de kans op grensoverschrijdend gedrag verhogen. Ze vertellen echter niets over de wijze waarop zich dit manifesteert. Mijns inziens is het van cruciaal belang hoe de partner hiermee omgaat: kan deze een 'holding environment' bieden of reageert deze op gelijkaardige of boze wijze? Zoals bleek uit de interviews, worden spanningen en frustraties regelmatig afgereageerd op de partner. De reactie van deze laatste bepaalt in grote mate de daaropvolgende reactie. Kan geen holding environment geboden worden, dan wordt dit in een aantal gevallen ervaren als onbegrip voor de situatie waarin de eerste verkeert. Dit proces kan ontaarden in een negatieve spiraal en bijgevolg een mogelijke verhoging van de kans op grensoverschrijdend gedrag. Jaloezie bijvoorbeeld, zorgde er in een koppel voor dat een mannelijke partner daar na een tijd niet meer adequaat mee omkon en werkte conflictinducerend, met kwade verbale reacties van deze laatste tot gevolg. Het lijken dus vooral de discrepanties betreffende de hierboven beschreven eigenschappen tussen mannen en vrouwen, die kunnen maken dat een conflict ontstaat. Het feit echter dat een aantal mannelijke respondenten aangeeft de zaken gemakkelijker te kunnen relativeren, kan volgens de onderzoeker in het licht van de hierboven beschreven redenering een protectieve factor vormen.

Koppige en emotionele reacties hebben op deze wijze ook hun impact op conflictsituaties, alsook andere gegeven kenmerken zoals ongeduldig zijn, rationeel en weinig empathisch. Deëscalatie van een conflict kan zo mogelijk minder kans krijgen.

Uit onderzoek van Vandecruys (2003) blijkt sociale integratie een protectieve factor te zijn voor seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag. Ongeveer alle respondenten in vooropgesteld onderzoek maken melding van een uitgebreid vriendennetwerk en engagement in buiten-relationale activiteiten. Dit zou mede kunnen verklaren waarom bij de participanten in dit onderzoek noch seksueel noch ernstig fysiek grensoverschrijdend gedrag plaatsvond. Het zegt echter niet waarom binnen de meerderheid der koppels wel mild fysiek grensoverschrijdend gedrag heeft plaatsgevonden. Op basis van onze gegevens is sociale integratie voor dit laatste dan ook geen beschermende factor. De impact van sociale integratie op grensoverschrijdend gedrag blijft onduidelijk.

Dominantie zou eveneens in verband staan met grensoverschrijdend gedrag (Straus, 2006, 2004b; Vandecruys, 2003). De meeste participanten menen echter niet dominant in de relatie te zijn, al kan het zich wel veruiterlijken op bepaalde momenten of bepaalde vlakken. Dit laatste gegeven is interessant in het licht van Johnsons stelling betreffende de situationele bepaaldheid van CCV (Johnson & Ferraro, 2000). Dominantie hoeft bijgevolg niet steeds te leiden tot grensoverschrijdend gedrag, maar in de context van een specifiek argument kan dit wel. Aangezien in twee koppels dominantie van de ene partner lijkt samen te gaan met een meegaande opstelling van de andere, kan een situatie waarin deze laatste bij diens standpunt blijft, een conflict uitlokken.

Interferentie van de leeftijd op grensoverschrijdend gedrag kan moeilijk uitgezocht worden, gezien de beperkte leeftijdsrange van de respondenten, m.n. van 21 tot 25 jaar. De literatuur maakt wel melding van een hoge kans op grensoverschrijdend gedrag tijdens deze leeftijdsperiode (O'Leary, 1999). In deze onderzoekspopulatie valt inderdaad op dat al heel wat (mild) grensoverschrijdend gedrag heeft plaatsgevonden.

4.1.2. WELKE MOGELIJKE COMMUNICATIEVE EN RELATIONELE KARAKTERISTIEKEN EN CONFLICTUEUZE ELEMENTEN ZIJN BESCHERMEND DAN WEL RISICOVERHOGEND AANGAANDE COMMON COUPLE VIOLENCE?

Alvorens dieper op in te gaan op de rol van deze aspecten, dient opgemerkt dat deze elkaar niet wederzijds uitsluiten maar integendeel elkaar beïnvloeden.

4.1.2.1. *Communicatieve elementen*

Communiceren staat centraal in de relaties van de onderzochte populatie. Inhoud van de gesprekken betreffen oppervlakkige, dagdagelijkse zaken alsook meer diepgaande, fundamentele onderwerpen. Een grotere nadruk op het eerste dan wel het laatste aspect, is afhankelijk van partner, koppel en tijd. Dit impliceert dat er binnen en tussen de koppels verschillen optreden in behoeften tot en mogelijkheden om te communiceren. Ook worden niet altijd duidelijke en open boodschappen overgebracht en ontvangen, met eveneens vaak als oorzaak een gebrek aan communicatieve vaardigheden, tijd en ruimte en met evenzeer een ervaren discrepantie in behoeften tussen partners tot gevolg. Alzo kunnen problemen ontstaan in de communicatie. Het zijn communicatieproblemen die volgens een aantal auteurs (Medeiros & Straus, 2006;

Vandecruys, 2003) een risicofactor vormen voor zowel milde als ernstige vormen van grensoverschrijdend gedrag. Rechtstreekse aanleiding tot grensoverschrijdend gedrag, kan uit de door deze koppels aangestipte moeilijkheden op vlak van communicatie niet aangetoond worden, maar ze leveren wel hun bijdrage in conflicten, en deze verhogen op hun beurt weer de kans op grensoverschrijdend gedrag. Immers blijkt uit de interviews dat deze discrepanties een bron van ongemak en frustratie vormen, hetgeen zich kan veruiterlijken in een al even inadequade reactie. Wanneer dan een conflict ontstaat, wordt het negatief interactiepatroon vaak verdergezet.

Grosso modo kan, bij deze onderzoeksgroep, gesteld worden dat communicatie meestal op adequate wijze plaatsvindt. Ook de aversief-defensieve communicatiepatronen en tekorten aan probleemoplossende en positieve onderhandelingsvaardigheden die plaatsvinden in gewelddadige koppels (zoals aangehaald in de literatuurstudie door Anderson et al., 2004), werden door de ondervraagde koppels niet aangegeven. Resultaten van onderzoek naar positieve communicatievaardigheden geven een gemengd beeld van de invloed ervan op grensoverschrijdend gedrag (Anderson, 2004). Bij de respondenten komen zowel grensoverschrijdend gedrag als veel positieve communicatieve interacties voor. De onderzoeker meent dat er mogelijk een positief te benoemen samenhang tussen beiden is, en dit om twee redenen: (1) er is in deze onderzoeksgroep haast geen sprake van ernstig grensoverschrijdend gedrag en bijgevolg kunnen adaptieve communicatiepatronen hiertoe een beschermende factor vormen en (2) meestal wordt wél erkenning gegeven aan de geuite gevoelens van de partner, proberen partners elkaar te begrijpen en beter te doen voelen, wordt de partner opgevangen en wordt er naar geluisterd, voelen de meesten zich veilig op het vlak van uiten van gevoelens en wordt ingepikt op de non-verbale uitingen van problemen bij een partner. Laatste argument is belangrijk in de context van de situationele bepaaldheid van CCV (Johnson & Ferraro, 2004). Implicaties naar grensoverschrijdend gedrag toe hebben bijgevolg vooral betrekking op die momenten waar onvoldoende begrip wordt getoond voor de andere, die in casu een duidelijke minderheid vormen. Gezien bovenstaande argumentatie, is de onderzoeker van oordeel dat adequate communicatieve acts de kans op grensoverschrijdend gedrag verminderen.

4.1.2.2. Relationele elementen

Er wordt voldoening ervaren op vlak van intimiteit en affectie. Conflicten hieromtrent maken bijgevolg weinig kans. Dit is niet zozeer het geval in de koppels waar partners elkaar vooral *willen* vertrouwen, maar het niet voor 100% doen: twijfel kan een potentiële bron van discussie vormen. Steun en waardering van de partner krijgen, wordt meestal in voldoende mate ervaren. Verschillen in intensiteit ervan, kunnen wel optreden. Desondanks wordt zelden aangegeven dat echt een tekort ervaren wordt. Zeker wanneer een partner in een moeilijke situatie verkeert, kan er gerekend worden op de andere. Desbetreffend kan dan ook dezelfde opmerking gemaakt worden als hierboven beschreven over positieve communicatieve interacties.

Een aantal respondenten geeft ook aan een sterk gevoel van verbondenheid met hun partner te ervaren, zonder dat dit evenwel leidt tot onvoldoende differentiatie in de relatie. Jezelf kunnen blijven in een relatie blijkt van belang. De nadruk ligt in de meeste koppels op samenzijn. Er wordt

voldoende tijd voor de relatie ervaren en de meesten trachten zoveel mogelijk tijd samen door te brengen. Centraal staat echter niet het aantal uren dat samen wordt doorgebracht, maar wel een kwalitatieve invulling van de samen gespendeerde tijd. Aan dit laatste is een duidelijke nood. Tijdsgebrek vormt hier een belangrijke aanslag op, vooral bij samenwonende koppels waar praktische zaken zoals huishoudelijke regelingen spelbreker zijn. Daarnaast blijkt ook een sterke behoefte aan afzonderlijke activiteiten, waarvoor in alle koppels ruimte is. Immers, zoals blijkt uit de analyse: teveel tijd samen doorbrengen, heeft een conflictinducerend effect.

In de lijn van de bevindingen van Straus & Ramirez (2004) en Vandecruys (2003), volgens wie de kans op geweld op een partner toeneemt met de lengte van de relatie, en eveneens analoog met de conclusies van Stets & Straus (1989) en Vandecruys (2003), volgens wie samenwonende koppels de hoogste kans hebben op grensoverschrijdend gedrag, valt in de resultaten van de CTS2 op dat koppels die langer samen zijn en waarvan 4 op de 5 samenwonen, een hogere kans hebben om grensoverschrijdend gedrag jegens hun partner te stellen. Eén en ander kan volgens de onderzoeker verklaard worden door de hierboven beschreven bevindingen betreffende timemanagement: het conflictinducerende effect van teveel samenzijn en de tijd die moet gespendeerd worden aan huishoudelijk werk. Ook dit laatste aspect vormt een bron van conflicten. Samenwonen op zich brengt veel stress, en bijgevolg veel ruzie met zich mee. Kleine discrepanties kunnen immers soms worden uitvergroot doordat dag en nacht met elkaar wordt samengeleefd.

Belangrijkste conclusie die hieruit getrokken kan worden, is dat samenwonen geen rechtstreekse impact lijkt te hebben op grensoverschrijdend gedrag, maar vooral ageert als mediërende variabele. Samenwonen brengt stress en de oppuntstelling van een adequaat timemanagement met zich mee. Gezien de inadequaat stresscoping van sommige respondenten en de moeite om soms een juist evenwicht te vinden in kwalitatief versus kwantitatief samen gespendeerde tijd, zorgen eerder deze factoren voor een toename van conflictsituaties, dan wel het samenwonen op zich.

Tot slot zijn de meesten er zich van bewust dat een relatie nooit perfect is en werkpunten en moeilijkere momenten kent. Volgens de onderzoeker is dit bewustzijn belangrijk, in die zin dat het kan maken dat confrontatie met dieptepunten in de relatie niet nefast hoeft af te lopen. Het feit dat de meesten globaal genomen hun tevredenheid betreffende hun relatie uiten, kan eveneens gezien worden als een factor die beschermend werkt ten aanzien van grensoverschrijdend gedrag.

4.1.2.3. Conflictueuze kenmerken

In voorgaande titel werd reeds melding gemaakt van de verhoogde kans op conflicten in geval van samenwonen en een langere duur van de relatie. Bevraging naar conflicten bevestigt dit beeld: beide koppels die slechts een aantal maanden samen zijn, kunnen niet of nauwelijks informatie geven over conflicten, aangezien dit niet of nauwelijks is voorgekomen. Zelf geven deze aan dat dit inderdaad het geval is omdat ze nog niet lang samen zijn.

Factoren die aanleiding geven tot een conflict, kunnen eigenschappen of gedragingen van een persoon betreffen. Wanneer het gaat om *eigenschappen* (bijvoorbeeld impulsief gedrag), betreft het vaak terugkerende conflicten daaromtrent. Reden hiervoor kan zijn dat eigenschappen meestal vrij consistent zijn. Bij *gedrag* dat aanleiding geeft tot een zwaar conflict (bijvoorbeeld dronkenschap) gaat het eerder om een bepaalde handeling van een persoon op een bepaald moment, met bijgevolg minder kans om later terug aanleiding te geven tot een conflict. Meer in het algemeen zitten partners niet steeds op dezelfde golflengte, en deze discrepanties kunnen een potentiële bron van conflict vormen. Een gevoel van onbegrip voor de eigen situatie of visie speelt hierin een rol. Ook een aantal reeds aangehaalde relationele en communicatieve factoren geven soms aanleiding tot conflict, zoals de huishoudelijke taakverdeling, (te) veel bij elkaar zijn, niet communiceren van afspraken, maar ook niet kunnen communiceren op momenten waarop dit belangrijk is of verkeerde reacties, geven in deze onderzoekspopulatie aanleiding tot conflict.

De meeste conflicten die plaatsvinden, lijken echter te gaan over zaken die eigenlijk als banaal worden ervaren. Deze worden vaak geïnduceerd door stress, vermoeidheid en humeur, waardoor weinig wordt getolereerd. De rechtstreekse aanleiding is dan misschien wel banaal, in sé gaat het er om dat het triviale feit de druppel vormt die een vooraf bestaande situatie (stress of andere problemen) doet exploderen. Hoewel er in moeilijke of stresserende situaties ook behoefte is aan steun van de partner, ervaren velen de nood om even alleen te zijn. Ook wanneer een conflict ontstaat, zijn er die de behoefte ervaren om 'even af te koelen'. Dit sluit aan bij volgende factor, die Medeiros en Straus (2006) en Vandecruys (2003) zien als een factor die de kans op fysiek en psychologisch grensoverschrijdend gedrag (zowel ernstig als mild) verkleint: beheersen van woede. Adequate woedemanagement vindt in bovenvernoemde situaties weinig plaats. De ruimte om zaken verder te incasseren op momenten dat het niet goed gaat, is beperkt en dat kan leiden tot inadequate reacties op onbenulligheden. Immers geven de respondenten zelf aan dat zulke conflicten draaien om niks, een bevinding waar ze meestal pas na het uitdoven van het conflict bij stilstaan. Op momenten waarop het goed gaat, geven deze zaken géén aanleiding tot conflict en worden weinig moeilijkheden ervaren om desbetreffend hun woede te beheersen. Woede-beheersing heeft bijgevolg een rechtstreekse impact op grensoverschrijdend gedrag in het algemeen, maar is vooral van belang in situaties gekenmerkt door weinig resterende incasseringcapaciteit en fungeert daar mogelijk als mediërende variabele.

Dit laatste komt vooral tot uiting in het bezinningsmoment dat vele respondenten als noodzakelijk ervaren om een conflict te laten deëscaleren: opdat constructieve communicatie over het gestelde probleem mogelijk is, is een moment nodig waarop de innerlijke rust kan terugkeren en de ontstane woede onder controle is. Dit impliceert dat dan niet wordt overgegaan tot inadequate conflicthantering, zoals het stellen van grensoverschrijdend gedrag en in die zin kan analoog met Vandecruys (2003) en Medeiros en Straus (2006) geconcludeerd worden dat van beheersen van woede een beschermende invloed op CCV uitgaat. Een conflict lost zich also vaak vanzelf op, zeker als de oorzaak triviaal was. Maar er vindt ook communicatie plaats. Een communicatiestijl die bijvoorbeeld een bevorderende invloed kan vormen naar toekomstige conflicten of grensoverschrijdend gedrag is 'communiceren over de totstandkoming en het verloop van het conflict'. Er wordt aangegeven dat er wordt gekeken naar wat er is fout gegaan en

waarom. Dit kan inzicht bieden in hoe het naar de toekomst toe anders kan. Ook andere conflictoplossingen werden benoemd: zoals de concrete aanpak van het probleem, naar elkaar toestappen, de partner laten inzien dat het probleem te verwaarlozen is en excuses aanbieden. Conflicten kennen met andere woorden ook adequate conflicthantering en –oplossingen en het zijn deze die kunnen maken dat meestal niet tot grensoverschrijdend gedrag wordt overgegaan.

Conflicten kunnen ook uitmonden in grensoverschrijdend gedrag, de meest inadequate conflicthantering. Van de vier partners die in de interviews melding maken van fysiek grensoverschrijdend gedrag, geven slechts twee de redenen daarvan aan. In beide gevallen gaat het om de partner even wakker 'te schudden' (letterlijk dan) om aan te tonen dat diens gedrag niet langer door de beugel kan. De oorzaak wordt hier gepercipieerd als liggende in het gedrag van de andere. Deze bevinding loopt parallel met wat Holtzworth-Munroe (Holtzworth-Munroe & Meehan, 2005, in Holtzworth-Munroe, 2005) stelt met betrekking tot CCV: het gaat om dyadische oorzaken.

Agressie wordt ook gericht naar objecten, zoals schoppen tegen of gooien met zaken en slaan met deuren, hetgeen steeds plaatsvond in de context van een conflict en in de CTS2 onder grensoverschrijdend gedrag valt. De onderzoeker meent dat, afhankelijk van wiens positie je inneemt, dit kan gezien worden als (1) een impact hebbende op de integriteit van diegene die ermee geconfronteerd wordt of (2) een uitlaatklep voor woede en, analoog met hierboven opgebouwde redenering, bijgevolg een lagere kans op grensoverschrijdend gedrag gericht tegen de persoon. Dit wijst er weer eens op dat bepaalde factoren niet zomaar een causale impact hebben op grensoverschrijdend gedrag, maar het eerder een dynamisch samenspel betreft.

Een aantal respondenten geeft eveneens aan dat verbaal grensoverschrijdend gedrag plaatsvond in hun relatie. Naar risicofactoren toe, kunnen op basis van deze interviews weinig uitspraken worden gedaan. Wat betreft een mogelijke beschermende factor, geven een aantal respondenten weer zich bewust te zijn van de negatieve impact die woorden kunnen hebben op de partner, en bijgevolg geen woorden te gebruiken gericht op het kwetsen van deze laatste.

4.2. BESCHOUWINGEN BETREFFENDE HET ONDERZOEK EN SUGGESTIES VOOR VERVOLGONDERZOEK

De belangrijkste beperking van het onderzoek betreft dat door het (bewust) opteren van een afzonderlijke bevraging van grensoverschrijdend gedrag en mogelijke relevante factoren op intra- en interindividueel vlak, er moeilijk rechtstreekse verbanden kunnen worden aangetoond. Een rechtstreekse bevraging en exploratie van grensoverschrijdend gedrag, geeft meer inzicht. Benadrukt dient echter wel dat vooropgesteld onderzoek explorerend van aard is en toetsing van eventuele verbanden dient te geschieden in vervolgonderzoek. Het bedreigend karakter van het openlijk bevragen van CCV, de beperkte interviewervaring van de onderzoeker en de beperkte tijd eigen aan een thesisonderzoek, zorgden ervoor dat gekozen werd om CCV niet rechtstreeks te bevragen. Bij het bespreken van de bevindingen werd duidelijk dat de wijze waarop factoren op elkaar en op CCV inspelen, voornamelijk procesmatig van aard is. Met deze thesis wordt dan ook de aanzet gegeven tot meer procesmatig onderzoek.

Een kritische opmerking met betrekking tot de CTS2 heeft betrekking op de brede definiëring van geweld, zoals blijkt uit de itemvoorbeelden (punt 3.1.). Om dit op te vangen werd gebruik gemaakt van de termen grensoverschrijdend gedrag, waarbij afstand wordt gedaan van de zware connotatie die aan het meer populaire begrip 'partnergeweld' hangt, maar waarbij tegelijkertijd ook die gedragingen die in het algemeen onder de term partnergeweld geassocieerd worden, worden omvat. In vooropgesteld onderzoek komen voornamelijk de milde uitingsvormen aan bod. Toch dient benadrukt dat ook deze een aantasting van iemands fysieke en/of psychische integriteit en welzijn zijn.

Een volgende beschouwing heeft betrekking op de onderzoekspopulatie. De respondentenwerving verliep uiterst moeizaam. Mogelijke kandidaten kunnen geweigerd hebben tot deelname net omdat het op vlak van relatie en conflicthantering spaak liep. Bijgevolg is mogelijk sprake van een bias. Voor de analyse en interpretatie werd er tevens van uitgegaan dat de respondenten waarheidsgetrouw antwoordden. Hoewel een grote overeenstemming blijkt tussen de verhalen die beide partners vertellen betreffende de bevroegde topics, kunnen sociale wenselijkheid en loyaliteit van de ene naar de andere partner een rol spelen, met als gevolg een mogelijke onderschatting van de bekomen gegevens. Toch dient eveneens opgemerkt dat de interviews vlak na elkaar plaatsvonden en beiden niet op de hoogte waren van de inhoud van hun partners interview, waardoor dit in zekere mate opgevangen werd. Tot slot werd een beperkte leeftijdsrange onderzocht, en bijgevolg hebben uitspraken slechts betrekking op de leeftijdsgroep 20- tot 25-jarigen.

Foci voor vervolgonderzoek omvatten -gezien de bevindingen- processen en dynamieken die een rol spelen bij conflicten en CCV. In onderzoekshypotheses bij vervolgonderzoek dient de nadruk bijgevolg te liggen op de interdependentie van de verscheidene factoren. Uitgangspunt hierbij kan gevormd worden door het situationele aspect van CCV om vervolgens na te gaan welk samenspel van factoren meespeelde in een conflict dat leidde tot CCV. Met andere woorden kan vertrokken worden van het grensoverschrijdende gedrag, om dan terug te gaan tot het conflict dat hiertoe aanleiding gaf en het geheel van intra- en interindividuele elementen die daar een rol in hadden. Zo bijvoorbeeld kunnen persoonlijkheidskenmerken aanleiding geven tot conflict maar evenzeer het verloop en/of het oplossen van het conflict beïnvloeden. De definiëring van grensoverschrijdend gedrag kan ook uitgebreid worden met andere vormen, zoals agressie gericht op zichzelf en passieve agressie. Andere leeftijden kunnen in vervolgonderzoek betrokken worden. Evenzeer kan nagegaan worden of er procesmatige verschillen zijn in de totstandkoming van fysiek versus psychologisch grensoverschrijdend gedrag.

5. CONCLUSIE

Common couple violence is een vorm van partnergeweld die strikt dient onderscheiden te worden van patriarchal terrorism en de bevindingen van dit onderzoek mogen dan ook geenszins naar deze laatste geweldsvorm getransponeerd worden. Patriarchal terrorism heeft immers betrekking op het systematisch gebruik van geweld ter controle van de partner, hetgeen niet in deze onderzoekspopulatie teruggevonden werd. Wel werd tegemoet gekomen aan de conceptualisatie van CCV: het betreft in casu hoofdzakelijk milde uitingen van grensoverschrijdend gedrag, die haast allen plaatsvinden in de context van een conflict en waarbij beide partners daar in bijna even grote mate voor verantwoordelijk zijn. De hoofdmoot van het plaatsgevonden mild grensoverschrijdend gedrag was psychologisch van aard en in meer dan de helft van de koppels fysiek.

Dit onderzoek had niet de pretentie een theorie op te stellen, maar wel meer duidelijkheid te creëren over de impact van intra- en interindividuele factoren op grensoverschrijdend gedrag, ten einde een basis te vormen voor het genereren van nieuwe onderzoekshypothesen om meer vat te krijgen op datgene dat een bedreiging vormt voor de integriteit van diegenen die ermee te maken krijgen.

Identificatie van een aantal relevante concepten vond plaats. Duidelijk werd dat het kwantitatieve onderzoeksarsenaal zich te veel richt op causale analyses. Focus dient te liggen op dynamiek, interactie en proces, zoals aangeduid middels volgend voorbeeld. Samenwonen blijkt geen rechtstreekse impact te hebben op grensoverschrijdend gedrag, zoals zou kunnen besloten worden uit kwantitatief materiaal. Het betreft eerder een samenspel van allerhande factoren. Samenwonen brengt heel wat stress en verantwoordelijkheden met zich mee (externe factoren). Vaak blijkt een inadequate stresscoping (eerste intra-individuele factor). Een ondoeltreffend aanpassingsvermogen met betrekking tot de eisen van samenwonen lokt een volgende inadequate reactie uit, met name deze van het afreageren van de frustraties op de partner (eerste interpersoonlijke factor). De manier waarop met deze conflicterende noden, visies, eigenschappen, meningen, belangen en verlangens wordt omgegaan kan een conflict constitueren maar niet noodzakelijkerwijs: van belang is de reactie van de partner, die kan variëren van een holding environment tot een al even inadequate reactie (tweede intra- en interpersoonlijke factor). Is deze reactie adequaat, dan bestaat een grote kans op ontstaan van een conflict. Op dit moment zijn de wijze van conflicthantering en de (latent) aanwezige mogelijkheid tot conflictoplossing van belang (derde en vierde intra- en interpersoonlijke factoren). Pas als deze conflicthantering inadequaat is en geen directe conflictoplossing mogelijk is, kan grensoverschrijdend gedrag (laatste inter-persoonlijke factor) ontstaan. Van elk van de gedistilleerde ingrediënten, kan een beschermende dan wel risicoverhogende impact uitgaan. Nadruk ligt echter op het geheel: noch intra-individuele factoren, noch interindividuele factoren mogen afzonderlijk beschouwd worden voor wat betreft oorzaken van grensoverschrijdend gedrag. De aanzet tot procesmatig onderzoek, is bij deze dan ook gegeven.

BIBLIOGRAFIE

- Amar, A.F. & Alexy, E.M. (2005). "Dissed" by dating violence. *Perspectives in Psychiatric Care*, Vol. 41, No. 4, 162-171.
- Anderson, K.L. (2002). Perpetrator or victim? Relationships between intimate partner violence and well-being. *Journal of Marriage and Family*, No. 64, 851-863.
- Anderson, K.L., Umberson, D. & Elliott, S. (2004). Violence and abuse in families. In A.L. Vangelisti (Ed.), *Handbook of family communication* (pp. 629-645). New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Archer, J. (2000). Sex differences in aggression between heterosexual partners: A meta-analytical review. *Psychological Bulletin*, Vol. 126, No. 5, 651-680.
- Baarda, D.B., de Goede, M.P.M. & Teunissen, J. (2005). Basisboek Kwalitatief Onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff bv.
- Bradbury, T.N. & Lawrence, E. (1999). Physical aggression and the longitudinal course of newlywed marriage. In X.B. Arriaga & S. Oskamp, S. (Eds.), *Violence in intimate relationships* (pp. 181-202). Thousand Oaks: Sage.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
- Busby, D.M., & Compton, S.V. (1997). Patterns of sexual coercion in adult heterosexual relationships: An exploration of male victimisation. *Family Process*, 36, 81-94.
- de Graaf, H., Meijer, S., Poelman, J., & Vanwesenbeeck, I. (2005). *Seks onder je 25^e*. Utrecht: Ruthers Nisso Groep.
- DeMaris, A., Benson, M.L., Fox, G.L., Hill, T., & Van Wyk, J. (2003). Distal and proximal factors in domestic violence: A test of an integrated model. *Journal of Marriage and Family*, 65, 652-667.
- Douglas, E.M. & Straus, M.A. (2006). Assault and injury of dating partners by university students in 19 countries and its relation to corporal punishment experienced as a child, <http://pubpages.unh.edu/~mas2> (consultatiedatum: 13 december 2006)
- Feldman, C.M. & Ridley, C.A. (1995). The etiology and treatment of domestic violence between adult partners. *Clinical Psychology: Science and Practice*, Vol. 12, No. 4, 317-348.
- Feldman, C.M. (1997). Childhood precursors of adult interpartner violence. *Clinical Psychology: Science and Practice*, Vol. 4, No. 4, 307-334.
- Felson, F.B. & Cares, A.C. (2005). Gender and the seriousness of assaults on intimate partners and other victims. *Journal of Marriage and Family*, 67, 1182-1195.
- Frieze, I.H. (2005). Female violence against intimate partners: An introduction. *Psychology of Women Quarterly*, 29, 229-237.
- Graham-Kevan, N. & Archer, J. (2005). Investigating three explanations of women's relationship aggression. *Psychology of Women Quarterly*, 29, 270-277.
- Graves, K.N., Sechrist, S.M., White, J.W., Paradise, M.J. (2005). Intimate partner violence perpetrated by college women within the context of a history of victimization. *Psychology of Women Quarterly*, Vol. 29, 278-289.

- Hearn, J. (1996). Men's violence to known women: historical, everyday and theoretical constructions by men. In B. Fawcett, B. Featherstone, J. Hearn & C. Toft (Eds.). *Violence and gender relations. Theories and interventions* (pp. 22-37). London: Sage.
- Hines, D.A. (2006). Predictors of sexual coercion against females and males: A multilevel, multinational study, <http://pubpages.unh.edu/~mas2> (consultatiedatum: 13 december 2006)
- Holtzworth-Munroe, A. (2005). Male versus female intimate partner violence: Putting controversial findings into context. *Journal of Marriage and Family*, 67, 1120-1125.
- Jasinski, J.L. & Williams, L.M. (Eds.) (1998). *Partner violence: A comprehensive review of 20 years of research*. Thousand Oaks: Sage.
- Johnson, M.P. (2004). Patriarchal terrorism and common couple violence: two forms of violence against women. In H.T. Reis & C.E. Rusbult (Eds.), *Close relationships. Key readings*. (pp. 471-482). New York: Psychology Press.
- Johnson, M.P. & Ferraro, K.J. (2000). Research on domestic violence in the 1990s: Making distinctions. *Journal of Marriage and Family*, Vol. 62, 948-963.
- Johnson, M.P. (2005). Domestic violence: It's not about gender—or is it? *Journal of Marriage and Family*, 67, 1126-1130.
- Johnson, M.P. (2006). Conflict and control: Gender symmetry and asymmetry in domestic violence. *Violence Against Women*, Vol. 12, No. 11, 1003-1018.
- Katz, J., Kuffel, S.W. & Coblenz, A. (2002). Are there differences in sustaining dating violence? An examination on frequency, severity, and relationship satisfaction. *Journal of Family Violence*, Vol. 17, No. 3, 247-271.
- Kaufman Kantor, G. & Jasinski, J.L. (1998). Dynamics and risk factors in partner violence. In J.L. Jasinski & L.M. Williams (Eds.), *Partner violence: a comprehensive review of 20 years of research* (pp. 1-43). Thousand Oaks: Sage.
- Kaukinen, C. (2004). Status compatibility, physical violence, and emotional abuse in intimate relationships. *Journal of Marriage and Family*, 66, 452-471.
- King, N. (2004). Using templates in the thematic analysis of text. In C. Cassell & G. Simon (Eds.), *Essential guide to qualitative methods in organisational research* (pp. 256-270). London: Sage.
- Lawson, D.M. (2003). Incidence, explanations, and treatment of partner violence. *Journal of Counseling & Development*, Vol. 81, 19-32.
- Lichter, E.L., & McCloskey, L.A., (2004). The effects of childhood exposure to marital violence on adolescent gender-role beliefs and dating violence. *Psychology of Women Quarterly*, 28, 344-357.
- Lloyd, S.A. (1999). The interpersonal and communication dynamics of wife battering. In X.B. Arriaga & S. Oskamp, S. (Eds.), *Violence in intimate relationships* (pp. 91-111). Thousand Oaks: Sage.
- Madill, A., Jordan, A. & Shirley, C. (2000). Objectivity and reliability in qualitative analysis: Realist, contextualist and radical constructionist epistemologies. *British Journal of Psychology*, 91, 1-20.
- Malik, N.M. & Lindahl, K.M. (1998). Aggression and dominance: The roles of power and culture in domestic violence. *Clinical Psychology: Science and Practice*, Vol. 5, No. 4, 409-423.
- Malterud, K. (2001). Qualitative Research: standards, challenges, and guidelines. *The Lancet*, Vol. 358, 483-488.

- McHugh, M.C., Livingston, N.H. & Ford, A. (2005). A postmodern approach to women's use of violence: Developing multiple and complex conceptualizations. *Psychology of Women Quarterly*, Vol. 29, 323-336.
- Medeiros, R. A. & Straus, M.A. (2006). Risk factors for physical violence between dating partners: Implications for gender-inclusive prevention and treatment of family violence, <http://pubpages.unh.edu/~mas2> (consultatiedatum: 13 december 2006)
- Milardo, R.M. (1998). Gender asymmetry in common couple violence. *Personal Relationships*, 5, 423-438.
- Murty, S.A., Peek-Asa, C., Zwerling, C., Stromquist, A.M., Burmeister, L.F. & Merchant, J.A. (2003). Physical and emotional partner abuse reported by men and women in a rural community. *American Journal of Public Health*, Vol. 93, No. 7, 1073-1075.
- O'Leary, K.D. (1999). Developmental and affective issues in assessing and treating partner aggression. *Clinical Psychology: Science and Practice*, Vol. 6, No. 4, 400-414.
- O'Leary, K.D. (2000). Are women really more aggressive than men in intimate relationships? Comment on Archer (2000). *Psychological Bulletin*, Vol. 126, No. 5, 685-689.
- Pagelow, M.D. (1985). The 'battered husband syndrome': social problem or much ado about little?. In N. Johnson (Ed.), *Marital Violence* (pp. 172-195). Boston: Routledge & Kegan Paul.
- Regan, K.V., Bartolomew, K., Kwong, M.J., Trinke, S.J. & Henderson, A.J.Z. (2006). The relative severity of acts of physical violence in heterosexual relationships: An item response theory analysis. *Personal Relationships*, Vol. 13, 37-52.
- Sarantakos, S. (1999). Husband abuse: Fact or fiction? *Australian Journal of Social Issues*, Vol. 34, No. 3, 231-252.
- Sorenson, S.B. & Taylor, C.A. (2005). Female aggression toward male intimate partners: An examination of social norms in a community-based sample. *Psychology of Women Quarterly*, 29, 78-96.
- Stals, I. (2005). *Huiselijk geweld*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Straus, M.A., Gelles, R.J. & Steinmetz, S.K. (1980). *Behind closed doors. Violence in the American family*. Newbury Park: Sage Publications.
- Straus, M.A., & Sweet, S. (1992). Verbal/symbolic aggression in couples: Incidence rates and relationships to personal characteristics. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 346-357.
- Straus, M.A., Hamby, S.L., Boney-McCoy, S., & Sugarman, D.B. (1996). The Revised Conflict Tactics Scales (CTS2). Development and preliminary psychometric data. *Journal of Family Issues*, Vol. 17, No. 3, 283-316.
- Straus, M.A. & Yodanis, C.L. (1996). Corporal punishment in adolescence and physical assaults on spouses in later life: What accounts for the link?, *Journal of Marriage and the Family*, 58, 825-841.
- Straus, M.A. (1999). The controversy over domestic violence by women: A methodological, theoretical, and sociology of science analysis. In X.B. Arriaga & S. Oskamp (Eds.), *Violence in intimate relationships* (pp. 17-44). Thousand Oaks: Sage.
- Straus, M.A., & Ramirez, I.L. (2004). Criminal history and assault of dating partners: The role of type of prior crime, age of onset, and gender. *Violence and Victims*, Vol. 19, No. 4, 413-434.
- Straus, M.A. & Douglas, E.M. (2004). A short form of the Revised Conflict Tactics Scales, and typologies for severity and mutuality. *Violence and Victims*, Vol. 19, No. 5, 507-520.

- Straus, M.A. (2004a). Prevalence of violence against dating partners by male and female university students worldwide. *Violence Against Women*, Vol. 10, No. 7, 790-811.
- Straus, M.A. (2004b). Cross-cultural reliability and validity of the Revised Conflict Tactics Scales: A study of university student dating couples in 17 nations. *Cross-Cultural Research*, Vol. 38, No. 4, 407-432.
- Straus, M.A. (2006). Dominance and symmetry in partner violence by male and female students in 32 nations. Paper presented at conference on Trends in Intimate Violence Intervention, New York University, May 23, 2006 (<http://pubpages.unh.edu/~mas2>).
- Sullivan, T.P., Meese, K.J., Swan, S.C., Mazure, C.M., & Snow, D.L. (2005). Precursors and correlates of women's violence: Child abuse traumatization, victimization of women, avoidance coping, and psychological symptoms. *Psychology of Women Quarterly*, 29, 290-301.
- Vandecruys, K. (2003). Partnergeweld in intieme relaties: Een empirisch onderzoek naar de risicofactoren van partnergeweld bij universiteitsstudenten. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, Criminologische Wetenschappen.
- Whitaker, D.J., Haileyesus, T., Swahn, M. & Saltzman, L.S. (2007). Differences in frequency of violence and reported injury between relationships with reciprocal and nonreciprocal intimate partner violence. *American Journal of Public Health*, Vol. 97, No. 5, 941-947.
- White, J.W., Smith, P.H., Koss, M.P., & Figueredo, A.J. (2000). Intimate partner aggression –what have we learned? Comment on Archer (2000). *Psychological Bulletin*, Vol. 126, No. 5, 690-696.
- Williams, S.L. & Frieze, I.H. (2005). Courtship behaviours, relationship violence, and breakup persistence in college men and women. *Psychology of Women Quarterly*, 29, 248-257.
- Zibbell, R.A. (2005). Common couple aggression: Frequency and implications for child custody and access evaluations. *Family Court Review*, Vol. 43, No. 3, 454-465.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Affiche ter rekrutering (opgehangen op de VUB)

Bijlage 2: Kenmerken participanten

Bijlage 3: Interview

Bijlage 4: Basis en scoring van de CTS2

Bijlage 5: Vragenlijsten

Bijlage 6: Antwoorden CTS2

Bijlage 7: Definitieve template

JIJ BENT STUDENT EN JE LIEF OOK?

JULLIE ZIJN AL MEER DAN 1 MAAND SAMEN?

JULLIE ZIJN TUSSEN DE 20 EN 25 JAAR?

EN JULLIE VOELEN ER BEIDEN WAT VOOR OM MEE TE

DOEN AAN EEN ONDERZOEK OMTRENT DE

BELEVING VAN

EN

CONFLICTHANTERING BINNEN

JULLIE RELATIE

!?!

Contacteer dan snel: sara.garrebeek@vub.ac.be

0486/63.67.09 (geen of weinig bel-
krediet? Mail/sms me en ik bel graag terug)

	koppel a		koppel b		koppel c		koppel d	
	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man
1. Sekse	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man
2. Leeftijd	22	21	22	24	21	24	22	24
3. Nationaliteit	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg
4. Origine	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg
5. Woonsituatie	Samenwonend op kot met partner	Samenwonend op kot met partner	samenwonend met partner	samenwonend met partner	inwonend bij ouders	inwonend bij ouders	samenwonend met partner	samenwonend met partner
6. Burgerlijke stand ouders	gescheiden	gescheiden	ongetrouwd	getrouwd	getrouwd	getrouwd	getrouwd	ongetrouwd
7. Hoogst behaalde diploma	ASO	Hoger onderwijs - 1 cyclus	Hoger onderwijs - 1 cyclus	universitair	hoger onderwijs - 1 cyclus	hoger onderwijs - 1 cyclus	hoger onderwijs - 2 cycli	hoger onderwijs - 1 cyclus
8. Hoogste diploma vader	Universitair onderwijs	schoolverlater	Hoger onderwijs - 1 cyclus	geen antwoord	ASO	hoger onderwijs - 1 cyclus	hoger onderwijs - 2 cycli	universitair onderwijs
9. Hoogste diploma moeder	Hoger onderwijs - 2 cycli	Hoger onderwijs	TSO	hoger onderwijs - 1 cyclus	hoger onderwijs - 1 cyclus	hoger onderwijs - 1 cyclus	hoger onderwijs - 2 cycli	TSO
10. Maatschappelijke status vader	Kleine zelfstandige	Bediende & kleine zelfstandige	bediende + onderwijzer	bediende	kleine zelfstandige	kader	kader	pensioen
11. Maatschappelijke status moeder	Bediende	Huisvrouw	werkzoekend	huisvrouw	kleine zelfstandige	bediende	bediende	huisvrouw
12. Levensbeschouwelijke opvatting	vrijzinnig	atheïst	niet praktiserend katholiek	niet praktiserend katholiek	niet praktiserend katholiek	vrijzinnig	vrijzinnig	vrijzinnig
13. Levensbeschouwing vader	vrijzinnig	atheïst	niet praktiserend katholiek	praktiserend katholiek	niet praktiserend katholiek	vrijzinnig	niet praktiserend katholiek	niet praktiserend katholiek
14. Levensbeschouwing moeder	vrijzinnig	atheïst	niet praktiserend katholiek	praktiserend katholiek	niet praktiserend katholiek	vrijzinnig	niet praktiserend katholiek	vrijzinnig
15. Aantal relaties > 1 maand	2	5	3	4	2	3	2	3
16. Lengte relatie in maanden	52	52	40	39 à 40	45	45	21	20
17. Seksuele relatie	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
18. Studie/Werk	student	student	bediende	doctoraats-student	bediende	bediende	bediende	bediende

	koppel e		koppel f		koppel g		koppel h	
1. Sekse	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man
2. Leeftijd	21	22	22	23	21	25	22	23
3. Nationaliteit	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg
4. Origine	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg	Belg
5. Woonsituatie	samenwonend met partner	samenwonend met partner	op kot verblijvend	inwonend bij moeder	samenwonend met partner	samenwonend met partner	inwonend bij ouders	inwonend bij ouders
6. Burgerlijke stand ouders	gehuwd	gehuwd	gehuwd	gescheiden	gescheiden	gehuwd	gehuwd	gehuwd
7. Hoogst behaalde diploma	TSO	TSO	hoger onderwijs - 2 cycli	ASO	hoger onderwijs - 1 cyclus	TSO	ASO	ASO
8. Hoogste diploma vader	BSO	TSO	TSO	TSO	lager onderwijs	hoger onderwijs - 1 cyclus	hoger onderwijs - 1 cyclus	ASO
9. Hoogste diploma moeder	TSO	universitair onderwijs	TSO	TSO	lager onderwijs	hoger onderwijs - 1 cyclus	hoger onderwijs - 1 cyclus	hoger onderwijs - 1 cyclus
10. Maatschappelijke status vader	geschoolde arbeider	geschoolde arbeider	bediende	bediende	kleine zelfstandige	bediende	kader	geschoolde arbeider
11. Maatschappelijke status moeder	geschoolde arbeidster	bediende	geschoolde arbeidster	bediende	bediende	huisvrouw	bediende	ongeschoolde arbeidster
12. Levensbeschouwelijke opvatting	vrijzinnig	vrijzinnig	geen	ongelovig	niet praktiserend katholiek	vrijzinnig	vrijzinnig	vrijzinnig
13. Levensbeschouwing vader	vrijzinnig	niet praktiserend katholiek	geen	niet praktiserend katholiek	niet praktiserend katholiek	vrijzinnig	vrijzinnig	praktiserend katholiek
14. Levensbeschouwing moeder	vrijzinnig	niet praktiserend katholiek	geen	niet praktiserend katholiek	niet praktiserend katholiek	vrijzinnig	vrijzinnig	praktiserend katholiek
15. Aantal relaties > 1 maand	0	3	4	3	2	2	3	4
16. Lengte relatie in maanden	84	84	6	6	23	23	4	4
17. Seksuele relatie	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
18. Studie/Werk	geschoolde arbeider	geschoolde arbeider	student (master na master)	geschoolde arbeider	bediende	arbeider	student	student

Bijlage 3: Interview

Introductie

(Toestemming vragen om het gesprek op te nemen)

Voor we van start gaan met dit interview, wil ik jou nog eens heel expliciet bedanken voor de deelname. Ik zal misschien eerst nog een beetje uitleg geven over mezelf en het interview. Ik ben studente psychologie en zit in mijn laatste jaar. Zoals in de meeste richtingen dien je in je laatste jaar een thesis te schrijven. Ik heb ervoor gekozen mijn thesis te maken rond relaties. Nu kan je veel zeggen en schrijven rond relaties, dus heb ik ervoor gekozen mij te richten op bepaalde aspecten van de relatie, en dat zijn geworden relatiebeleving en conflicthantering binnen relaties. Na het interview geef ik jou nog een enveloppe met een vragenlijst. Die vragenlijst duurt niet zo lang om in te vullen. Het is voor mij belangrijk dat je je 'eigen' verhaal vertelt. Ik wens dan ook nog eens te benadrukken dat de resultaten volledig anoniem zullen verwerkt worden en er ook naar je partner of anderen toe op geen enkele wijze iets zal gecommuniceerd worden van hetgeen we zullen bespreken. Het kan wel zijn dat ik in mijn thesis bijvoorbeeld een interessant citaat opneem. Daarom laat ik iedereen die ik interview een pseudoniem bedenken. Welke naam zou jij kiezen?

Vragen (het eigenlijke interview)

Kan je me, voor dat we dieper ingaan over jullie relatie, jezelf, je karakter beschrijven?

Topics:

- Competitief ingesteld
- Zekerheden of open voor nieuwe ervaringen
- Omgang met stress
- Impulsief
- Dominant
- Jaloers
- Sociale integratie/isolatie

Wat zie jij als je grootste kwaliteiten?

Wat zou je liever anders willen?

Wat vind je partner je grootste kwaliteiten?

Wat zou hij/zij graag anders willen?

Kan je je partner beschrijven?

Wat vind je zijn/haar grootste kwaliteiten?

Wat zou je graag anders aan hem/haar zien?

Hetgeen we tot nog toe besproken hebben, ging vooral over jou en je partner afzonderlijk. Nu gaan we een beetje dieper inzoomen op je relatie.

Kan je wat vertellen over je relatie?

Wat vind je de sterke punten?

Wat zou er beter kunnen?

Topics:

- affectie en intimiteit
- steun
- voldoende tijd
- gemeenschappelijke interesses/vrienden
- vrijheid voor initiatieven
- vertrouwen

Wanneer je je relatie zou uitdrukken in een metafoor, welke metafoor zou je hanteren?

Hoe ervaar je de communicatie binnen je relatie?

Wat ervaar jij als de positieve punten op vlak van communicatie?

Wat zou er beter kunnen?

Topics:

- alles bespreken/geheimen
- gevoelens uiten
- (h)erkennen van gevoelens
- gesprekken diepgaan/oppervlakkig

Zoals in de introductie gezegd, zouden er ook een aantal vragen gaan over conflicten en conflicthantering.

Maken jullie wel eens ruzie? Over wat gaan die ruzies dan zoal?

Hoe verloopt zo een ruzie? Hoe opgelost?

Zijn er al eens ruzies uit de hand gelopen?

Afsluiten interview

Het interview is rond. Ik wil jou nogmaals van harte bedanken voor je deelname, alsook je openheid om op sommige niet al te gemakkelijke vragen te antwoorden. Daar heb ik heel veel aan.

Ik hoop dat ook jij er een goed gevoel aan overhoudt. Heb jij zelf nog vragen of opmerkingen?

De gegevens zullen nu verwerkt worden, samen met de interviews van andere koppels. Uiteindelijk worden alle gegevens in een tekst gegoten die zal gaan omtrent beleving en conflicthantering. Als je zelf nog iets van de resultaten te weten wilt komen, kan ik je, na afhandeling van de thesis, een samenvatting bezorgen. Voor aanvullende informatie, of wanneer je zelf nog iets bedenkt, mag je steeds contact met me opnemen. Nogmaals dank voor je medewerking!

(Afgave enveloppe, met mededeling dat deze ook anoniem verwerkt wordt)

Bijlage 4: Basis en scoring van de CTS2

De theoretische basis van de CTS2 is de conflicttheorie, dewelke aanneemt dat conflict een overmijdelijk deel vormt van alle humane omgang, terwijl geweld als een tactiek om om te gaan met conflicten dit niet is (Straus et al., 1996).

De CTS2 bestaat uit vijf schalen. De eerste drie schalen, m.n. deze van psychologisch geweld, fysiek geweld en seksueel geweld, bestaan uit vragen die respectievelijk polsen naar de aanwezigheid van psychologisch, fysiek en seksueel grensoverschrijdend gedrag in intieme relaties. De CTS2 omvat ook een schaal die fysieke verwondingen meet. Deze vier schalen zijn telkens opgedeeld in milde en ernstige subschalen. De onderhandelingschaal meet de acties ondernomen om tot een akkoord te komen in geval van conflict en is opgedeeld in cognitieve en emotionele subschalen.

De antwoorden worden gescoord op een 8-punten schaal, variërend van 0 (Categorie 0) tot meer dan 20 keer (Categorie 6) in het afgelopen jaar, met Categorie 7 wanneer een item niet in de afgelopen 12 maanden van toepassing was, maar wel voordien (Straus et al, 1996). De invultijd van de CTS2 wordt geschat op 10 tot 15 minuten (Straus et al., 1996).

Antwoordinstructies

- Vul de antwoorden van deel 1 in op het aparte antwoordformulier.
- Maak het ovaaltje met het nummer van je antwoord zwart.
- Vul de antwoorden van deel 2 in op de vragenlijst, of omcirkel ze op de vragenlijst.
- Stop het antwoordformulier na het invullen samen met de vragenlijst terug in de enveloppe.

Deel 1: Vragen betreffende Conflicthantering

In iedere relatie is er wel eens wat, zelfs als het een hele goede relatie is. Soms erger je je wel eens aan de ander, of wil je net iets anders dan je partner. Soms heb je gewoon ruzie omdat je moe bent of in een slechte bui. Ieder koppel heeft zo zijn eigen manieren om meningsverschillen of ruzies op te lossen. De lijst hieronder is een lijst waar in alles wordt genoemd wat er zou kunnen gebeuren bij meningsverschillen en/of ruzies.

Wil je invullen hoe vaak dit soort dingen in het afgelopen jaar tussen jou en je partner zijn voorgevallen? Als ze in het afgelopen jaar nooit zijn voorgevallen, maar wel in het verleden (dus in de jaren voor het afgelopen jaar), zet dan een kruis bij 7 op je antwoordformulier. Als zo iets nog nooit is voorgevallen, zet dan een kruis bij 8.

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

1	Ik liet mijn partner zien dat ik om hem/haar gaf, hoewel we van mening verschilden.
2	Mijn partner liet mij zien dat hij/zij om mij gaf, hoewel we van mening verschilden.
3	Ik legde mijn kant van de zaak uit als ik van mening verschilde met mijn partner.
4	Mijn partner legde zijn/haar kant van de zaak uit als we van mening verschilden.
5	Ik heb mijn partner beledigd of ik vloekte tegen hem/haar.
6	Mijn partner beledigde mij of vloekte tegen mij.
7	Ik heb iets naar mijn partner gegooid dat hem/haar pijn zou kunnen doen.
8	Mijn partner deed dit met mij.
9	Ik heb de arm van mijn partner omgedraaid of aan zijn/haar haar getrokken.
10	Mijn partner deed dit met mij.
11	Ik heb een verstuiking, blauwe plek of kleine wonde opgelopen omdat ik met mijn partner vocht.
12	Mijn partner had een verstuiking, blauwe plek of kleine wonde opgelopen omdat hij/zij met mij vocht.
13	Ik toonde respect voor de gevoelens van mijn partner over iets.
14	Mijn partner toonde respect voor mijn gevoelens over iets.
15	Ik dwong mijn partner tot seks met mij zonder condoom.
16	Mijn partner dwong mij tot seks met hem/haar zonder condoom.
17	Ik heb mijn partner geduwd of weggeschoven.

18	Mijn partner deed dit met mij.
19	Ik heb geweld gebruikt (bijv. slaan, hoofd neerduwen, of een wapen gebruiken) om te zorgen dat mijn partner orale of anale seks met mij zou hebben.
20	Mijn partner deed dit met mij.
21	Ik heb een mes of een vuurwapen gebruikt tegen mijn partner.
22	Mijn partner deed dit tegen mij.
23	Ik ben bewusteloos geraakt nadat ik tijdens een vechtpartij met mijn partner door hem/haar op het hoofd ben geraakt.
24	Mijn partner raakte bewusteloos nadat ik hem/haar tijdens een vechtpartij op het hoofd had geraakt.
25	Ik zei tegen mijn partner dat hij/zij dik of lelijk was.
26	Mijn partner zei tegen mij dat ik dik of lelijk was.
27	Ik stompte of sloeg mijn partner met iets dat pijn kon doen.
28	Mijn partner stompte of sloeg mij met iets dat pijn kon doen.
29	Ik heb wel eens iets kapot gemaakt wat van mijn partner was.
30	Mijn partner heeft wel eens iets van mij kapot gemaakt.
31	Ik moest naar mijn (huis)arts omdat ik met mijn partner had gevochten.
32	Mijn partner moest naar de (huis)arts omdat hij/zij met mij had gevochten.
33	Ik heb de keel van mijn partner dichtgedrukt.
34	Mijn partner deed dit bij mij.
35	Ik heb tegen mijn partner geschreeuwd of gegild.
36	Mijn partner deed dit tegen mij.
37	Ik heb mijn partner tegen de muur geslagen.
38	Mijn partner deed dit bij mij.
39	Ik heb gezegd dat ik er zeker van was dat we een probleem zouden kunnen uitpraten.
40	Mijn partner heeft gezegd dat hij/zij er zeker van was dat we een probleem zouden kunnen uitpraten.
41	Ik moest eigenlijk naar de (huis)arts vanwege een gevecht met mijn partner, maar ik ben niet gegaan.
42	Mijn partner moest eigenlijk naar de (huis)arts vanwege een gevecht met mij, maar hij/zij is niet gegaan.
43	Ik heb mijn partner in elkaar geslagen.

44	Mijn partner heeft mij in elkaar geslagen.
45	Ik heb mijn partner hard vast gegrepen.
46	Mijn partner deed dit bij mij.
47	Ik heb geweld gebruikt (zoals slaan, neerdrukken of een wapen gebruiken) om er voor te zorgen dat mijn partner seks met mij had.
48	Mijn partner deed dit bij mij.
49	Ik ben stampvoetend de kamer of het huis uitgelopen tijdens een ruzie.
50	Mijn partner liep stampvoetend de kamer of het huis uit tijdens een ruzie.
51	Ik stond er op dat we seks hadden toen mijn partner dat niet wilde, maar ik gebruikte geen fysiek geweld.
52	Mijn partner stond er op dat we seks hadden toen ik niet wilde, maar hij/zij gebruikte geen fysiek geweld.
53	Ik heb mijn partner geslagen.
54	Mijn partner heeft mij geslagen.
55	Ik heb ooit iets gebroken (arm, been, ...) vanwege een gevecht met mijn partner.
56	Mijn partner heeft ooit iets gebroken (arm, been, ...) vanwege een gevecht met mij.
57	Ik heb gebruik gemaakt van dreigementen om mijn partner te dwingen tot orale of anale seks.
58	Mijn partner heeft gebruik gemaakt van dreigementen om mij te dwingen tot orale of anale seks.
59	Ik heb een compromis voorgesteld om een ruzie op te lossen.
60	Mijn partner stelde een compromis voor om een ruzie op te lossen.
61	Ik heb mijn partner expres een brandwonde toegebracht.
62	Mijn partner deed dit bij mij.
63	Ik stond er op dat mijn partner orale of anale seks met mij had, maar ik gebruikte geen fysiek geweld.
64	Mijn partner stond er op dat ik orale seks met hem/haar had, maar hij/zij gebruikte geen fysiek geweld.
65	Ik heb mijn partner er van beschuldigd een waardeloze minnaar te zijn.
66	Mijn partner zei dat tegen mij.
67	Ik deed iets om mijn partner te treiteren.
68	Mijn partner deed dit tegen mij.

69	Ik dreigde mijn partner te slaan of iets naar hem/haar te gooien.
70	Mijn partner deed dit tegen mij.
71	Ik had de volgende dag nog (fysieke) pijn na een gevecht met mijn partner.
72	Mijn partner had de volgende dag nog (fysieke) pijn na een gevecht met mij.
73	Ik heb mijn partner geschopt.
74	Mijn partner heeft mij geschopt.
75	Ik heb dreigementen gebruikt om mijn partner te dwingen tot seks met mij.
76	Mijn partner gebruikte dreigementen om mij tot seks met hem/haar te dwingen.
77	Ik stemde toe een oplossing van een conflict te proberen dat voorgesteld werd door mijn partner.
78	Mijn partner stemde toe een oplossing van een conflict te proberen dat ik voorstelde.

Deel 2: Achtergrondinformatie

1	Wat is je sekse? 1 = man 2 = vrouw
2	Hoe oud ben je? ..... jaar
3	Wat is je nationaliteit? 1 = Belg 2 = EU-lidstaat: ..... 3 = andere: .....
4	Wat is je origine? 1 = Belg 2 = EU-lidstaat: ..... 3 = andere: .....
5	Wat is je woonsituatie? 1 = inwonend bij ouders 2 = inwonend bij moeder 3 = inwonend bij vader 4 = op kot verblijvend 5 = samenwonend met partner 6 = samenwonend op kot met partner 7 = alleenwonend 8 = andere: .....
6	Wat is de burgerlijke stand van je ouders? 1 = ongehuwd 2 = gehuwd 3 = gescheiden 4 = andere: .....
7	Wat is jouw hoogst behaalde diploma tot nu toe? 1 = BSO 2 = TSO 3 = ASO 4 = Hoger Onderwijs – 1 cyclus

	<p>5 = Hoger Onderwijs – 2 cycli</p> <p>6 = Universitair onderwijs</p> <p>7 = andere: .....</p>
8	<p>Wat is het hoogst behaalde diploma van je vader?</p> <p>1 = BSO</p> <p>2 = TSO</p> <p>3 = ASO</p> <p>4 = Hoger Onderwijs – 1 cyclus</p> <p>5 = Hoger Onderwijs – 2 cycli</p> <p>6 = Universitair onderwijs</p> <p>7 = andere: .....</p>
9	<p>Wat is het hoogst behaalde diploma van je moeder?</p> <p>1 = BSO</p> <p>2 = TSO</p> <p>3 = ASO</p> <p>4 = Hoger Onderwijs – 1 cyclus</p> <p>5 = Hoger Onderwijs – 2 cycli</p> <p>6 = Universitair onderwijs</p> <p>7 = andere: .....</p>
10	<p>Wat is de maatschappelijke status van je vader?</p> <p>1 = student</p> <p>2 = ongeschoolde arbeider</p> <p>3 = geschoolde arbeider</p> <p>4 = bediende</p> <p>5 = kader</p> <p>6 = kleine zelfstandige</p> <p>7 = vrij beroep</p> <p>8 = ondernemingsleider</p> <p>9 = werkzoekende</p> <p>10 = huisman</p> <p>11 = invaliditeit/ziekte</p> <p>12 = (pre-)pensioen</p> <p>13 = andere: .....</p>

11	<p>Wat is de maatschappelijke status van je moeder?</p> <p>1 = studente</p> <p>2 = ongeschoolde arbeidster</p> <p>3 = geschoolde arbeidster</p> <p>4 = bediende</p> <p>5 = kader</p> <p>6 = kleine zelfstandige</p> <p>7 = vrij beroep</p> <p>8 = ondernemingsleidster</p> <p>9 = werkzoekende</p> <p>10 = huisvrouw</p> <p>11 = invaliditeit/ziekte</p> <p>12 = (pre-)pensioen</p> <p>13 = andere: .....</p>
12	<p>Wat is je levensbeschouwelijke opvatting?</p> <p>1 = praktiserend katholiek</p> <p>2 = niet-praktiserend katholiek</p> <p>3 = vrijzinnig</p> <p>4 = islamitische religie</p> <p>5 = joodse religie</p> <p>6 = andere: .....</p>
13	<p>Wat is de levensbeschouwelijke opvatting van je vader?</p> <p>1 = praktiserend katholiek</p> <p>2 = niet-praktiserend katholiek</p> <p>3 = vrijzinnig</p> <p>4 = islamitische religie</p> <p>5 = joodse religie</p> <p>6 = andere: .....</p>
14	<p>Wat is de levensbeschouwelijke opvatting van je moeder?</p> <p>1 = praktiserend katholiek</p> <p>2 = niet-praktiserend katholiek</p> <p>3 = vrijzinnig</p> <p>4 = islamitische religie</p>

	5 = joodse religie 6 = andere: .....
15	Hoeveel relaties die langer dan één maand duurden, heb jij gehad ? .....relaties van langer dan één maand
16	Hoe lang bestaat je relatie (uitgedrukt in maanden)? .....maanden
17	Is je relatie ook seksueel? 1 = ja 2 = nee
18	Wat is jouw maatschappelijke status? .....

De gegevens zullen volledig anoniem verwerkt worden.

Van harte dank voor uw medewerking!

Antwoordformulier van deel 2 : Vragen betreffende Conflicthantering

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

1	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
2	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
3	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
4	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
5	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
6	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

7	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
8	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
9	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
10	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
11	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
12	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
13	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
14	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

15	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
16	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
17	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
18	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
19	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
20	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
21	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
22	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

23	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
24	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
25	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
26	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
27	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
28	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
29	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
30	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

31	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
32	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
33	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
34	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
35	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
36	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
37	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
38	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

39	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
40	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
41	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
42	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
43	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
44	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
45	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
46	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

47	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
48	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
49	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
50	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
51	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
52	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
53	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
54	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

55	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
56	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
57	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
58	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
59	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
60	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
61	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
62	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

63	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
64	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
65	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
66	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
67	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
68	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
69	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
70	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0

Hoe vaak is dit voorgekomen?

1 = één keer in het afgelopen jaar

2 = twee keer in het afgelopen jaar

3 = 3-5 keer in het afgelopen jaar

4 = 6-10 keer in het afgelopen jaar

5 = 11-20 keer in het afgelopen jaar

6 = meer dan 20 keer in het afgelopen jaar

**7 = niet in het afgelopen jaar, maar het is daarvoor wel
gebeurd**

8 = dit is nooit gebeurd

71	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
72	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
73	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
74	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
75	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
76	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
77	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0
78	1 0	2 0	3 0	4 0	5 0	6 0	7 0	8 0

Bijlage 6: Antwoorden CTS2

In een eerste tabel¹ werden de antwoordcategorieën per item weergegeven (in vraagvolgorde) met daarnaast of dit item wel (=1) of niet (=0) voorkwam in de afgelopen 12 maanden bij deze persoon. In de tweede (en enige weergegeven) tabel werden de verschillende items onder de toepasselijke schalen geplaatst, en de binaire codes opgeteld. Beide partners werden naast elkaar geplaatst (V staat voor de vrouwelijke partner, M voor de mannelijke partner). Zo bekomt men voor elk van de schalen die grensoverschrijdend gedrag nagaan een matrix van het aantal items die elk toegeeft gepleegd en ondergaan te hebben, alsook voor de onderhandelingschaal en verwondingschaal.

---

¹ Omwille van de garantie van anonimiteit werd deze niet in bijlage opgenomen. Indien gewenst, kan deze tabel bij de onderzoeker bekomen worden.

		Koppel a		Koppel b		Koppel c		Koppel d		Koppel e		Koppel f		Koppel g		Koppel h	
		V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG																	
TOTAAL																	
ERNSTIG	zelf (19, 47, 57, 75)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	partner (20, 48, 58, 76)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MILD	zelf (15, 51, 63)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	partner (16, 52, 64)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FYSIEK GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG																	
ERNSTIG	zelf (21, 27, 33, 37, 43, 61, 73)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	partner (22, 28, 34, 38, 44, 62, 74)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MILD	zelf (7, 9, 17, 45, 53)	0	2	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0
	partner (8, 10, 18, 46, 54)	1	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
PSYCHOLOGISCH GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG																	
ERNSTIG	zelf (25, 29, 65, 69)	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	partner (26, 30, 66, 70)	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MILD	zelf (5, 35, 49, 67)	4	3	3	4	2	4	3	1	2	3	1	0	0	0	1	0
	partner (6, 36, 50, 68)	4	3	3	4	2	4	3	3	2	3	0	0	0	0	1	0
ONDERHANDELINGSSCHAAL																	
EMOTIONEEL	zelf (1, 13, 39)	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	2	3	2	3	2
	partner (2, 14, 40)	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	2	3	2	3	2
COGNITIEF	zelf (3, 59, 77)	3	3	3	3	3	3	2	1	1	3	2	1	3	3	1	1
	partner (4, 60, 78)	3	3	3	3	3	3	2	1	1	3	3	2	3	3	1	2
VERWONDINGENSCHAAL																	
ERNSTIG	zelf (23, 31, 41, 55)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	partner (24, 32, 42, 56)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MILD	zelf (11, 71)	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	partner (12, 72)	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0

Bijlage 7: Definitieve template

1. Intra-individuele kenmerken
  - a. Karaktereigenschappen die betrekking hebben op het individu zelf
  - b. Karaktereigenschappen relevant in contact met derden:
    - in relatie met partner
    - in relatie met anderen dan partner
  - c. Contrasten in karaktereigenschappen tussen partners
2. Interindividuele kenmerken
  - a. Communicatieve elementen
    - Wie communiceert
    - Wat/waarover wordt (niet) gecommuniceerd
    - Hoe wordt gecommuniceerd
    - Wanneer wordt (niet) gecommuniceerd
    - Waarom wordt (niet) gecommuniceerd
    - Reacties op communicatie
  - b. Relatieve elementen
    - Steun
    - Affectie en intimiteit
    - Samenzijn
      1. Timemanagement
      2. Samenhang
    - Demografische koppelaspecten
  - c. Conflictueuze elementen
    - Aanleiding conflict
    - Verloop conflict
    - Conflictbehandling